

Program rewitalizacji dla Gminy Załuski

Opracowany przez Zespół
WGS84 Polska Sp. z o.o.
ul. Warszawska 14 lok. 5
05-822 Milanówek
www.wgs84.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	6
2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi.....	6
2.2. Spójność z dokumentami na poziomie kraju i województwa.....	13
3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	22
3.1. Analiza wskaźnikowa.....	23
3.2. Wykorzystane źródła danych.....	26
3.3. Porównywalne jednostki przestrzenne.....	26
3.4. Bezrobocie	30
3.5. Ubóstwo.....	33
3.6. Przestępczość.....	35
3.7. Edukacja.....	36
3.8. Aktywność społeczna.....	37
3.9. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym.....	39
4. Zasięgi przestrzenne obszarów rewitalizacji	42
4.1. Sytuacja gospodarcza.....	43
4.2. Sytuacja środowiskowa.....	45
4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna.....	47
4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych.....	52
4.5. Obszary rewitalizacji.....	56
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	59
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań	61
7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...	64
8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	78
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	81
10. Indykatywne ramy finansowe	87
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.....	93
12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	99
13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu <i>Programu</i>.....	101
14. Ocena oddziaływana na środowisko.....	104
15. Wykorzystane źródła danych.....	105
16. Załączniki	108
17. Spis załączników, tabel, wykresów i map	118

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.¹

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.²

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.³

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.⁴

„Program rewitalizacji dla Gminy Załuski” obejmuje swym zakresem obszar administracyjny położony w granicach administracyjnych Gminy Załuski i składa się z następujących części:

- opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.

² Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna: https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.

³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

⁴ Wytoczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytoczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf

- gminy,
- diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych,
 - zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji,
 - wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
 - cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk,
 - lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
 - charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową,
 - mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji,
 - indykatywne ramy finansowe,
 - mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
 - system wdrażania programu rewitalizacji,
 - system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Prace nad programem przebiegały w kilku etapach:

1. Opracowanie diagnozy stanu, w wyniku której wyłonione zostały obszary gminy, znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a także występowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.
2. Konsultacje społeczne w celu sformułowania diagnozy stanu Gminy Załuski, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
3. Wyznaczenie celów strategicznych i kierunków działań.
4. Opracowanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Załuski” na podstawie przeprowadzonych analiz i wniosków zebranych w trakcie partycypacji społecznej, a także zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
5. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Program został sporządzony z uwzględnieniem zasad planowania rewitalizacji, wskazanych w Wytycznych Ministra Rozwoju i dotyczących komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Podstawa prawna

Program został opracowany zgodnie z wymogami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446) oraz z kierunkami i wytycznymi zawartymi w następujących dokumentach:

- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2015 r., poz. 1777, z późn. zm.), zwana także w dalszej części dokumentu „ustawą”,
- Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020⁵, zwane także w dalszej części dokumentu „Wytycznymi”,
- Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego,⁶ zwana w dalszej części niniejszego dokumentu „Instrukcją”.

⁵ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁶ Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, op. cit.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Program rewitalizacji dla Gminy Załuski” stanowi instrument zarządzania rozwojem w obszarach kryzysowych oraz stanowi uzupełnienie dotychczas realizowanych programów na szczeblu gminnym, wojewódzkim oraz krajowym. Program i zawarte w nim działania są spójne z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach wyższego rzędu, opisanymi w niniejszym rozdziale.

2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi

Działania wyznaczone w „Programie Rewitalizacji dla Gminy Załuski” są spójne celami, kierunkami i działaniami gminnych dokumentów programowych, tj. „Strategią Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”, „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015-2024”, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski, „Planem gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski” oraz „Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Załuski na lata 2016-2020”.

Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020⁷

Misją rozwoju gminy zawartą w „Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020” jest **osiągnięcie takiego stopnia rozwoju gospodarczego, który pozwoli mówić o wysokim poziomie życia mieszkańców. Niezbędne jest do tego stworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych. Nowoczesna infrastruktura nie tylko ułatwi zaspokojenie podstawowych potrzeb zbiorowych, lecz przyczyni się do dbałości o środowisko naturalne i bezpieczeństwo publiczne. Podniesienie atrakcyjności Gminy Załuski ułatwi rozwój gospodarczy i pozytywnie oddziaływał będzie na przedsiębiorców, rolników, stowarzyszenia, organizacje pożytku publicznego, szkoły, przedszkola, zakłady opieki zdrowotnej, turystów itd.** Natomiast wizja rozwoju Gminy Załuski jest stanem docelowym, w którym podnoszący się poziom życia oraz stabilność egzystencjalna sprawia, że lokalna społeczność w coraz większym stopniu identyfikuje się z Gminą Załuski, jako miejscem pochodzenia, zamieszkania, ale również w kontekście więzi społecznych. Coraz większa partycypacja obywatelska poszerza współpracę między interesariuszami na wszelkich możliwych polach. Dzięki temu Gmina Załuski zyskuje, jako miejsce dobre do zakładania i rozwijania działalności gospodarczej. Efektem zwiększonego zainteresowania inwestorów jest rozwój miejscowego rynku pracy i wzrost atrakcyjności osadniczej. Stabilizująca się lokalna sytuacja demograficzna utrzymuje rozwijający się popyt na towary i usługi dając tym samym możliwości rozwojowe dla miejscowego biznesu również w zakresie nowoczesnych technologii. Dzięki między innymi dobrej infrastrukturze wzrasta stopień zaspokojenia potrzeb

⁷ „Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”, przyjęta uchwałą nr 89/XX/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 27 stycznia 2016 r.

zbiorowych w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, kultury czy bezpieczeństwa publicznego. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury technicznej przyczynia się również zaspokojeniu indywidualnych potrzeb mieszkańców. Szeroki dostęp do informacji oraz możliwości korzystania z platform współpracy budowanych przy udziale lokalnych władz, przedsiębiorców, działaczy społecznych i rolników wpływa na rozwój inteligentnej specjalizacji regionu. Dzięki temu efektywniejsze jest wykorzystanie miejscowego potencjału w budowaniu siły gospodarczej.

W Strategii wyznaczone zostały obszary strategiczne (gospodarka, środowisko i społeczeństwo), które w znaczący sposób wpływają na rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny gminy⁸. Z perspektywy realizacji „Programu Rewitalizacji dla Gminy Załuski”, istotne znaczenie mają następujące cele rozwojowe:

- Cel rozwojowy I. Wzrost lokalnej gospodarki opartej na konkurencyjności i dywersyfikacji podmiotowej poprzez pobudzanie aktywności przedsiębiorczej, inwestycyjnej i rozwój rynku pracy.
- Cel rozwojowy II. Budowanie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych poprzez nowoczesne rozwiązania technologiczne i procesowe.
- Cel rozwojowy III. Rozwój nowoczesnego rolnictwa opartego o ergonomię zarządzania zasobami oraz wiedzę.
- Cel rozwojowy IV. Budowa konkurencyjnego wyspecjalizowanego sektora rolno-spożywczego opartego o wysoką jakość i bezpieczeństwo produktów rolnych.
- Cel rozwojowy V. Zwiększenie potencjału rozwojowego poprzez poprawę mobilności wewnętrznej i zewnętrznej oraz podniesienie bezpieczeństwa drogowego.
- Cel rozwojowy VI. Wzrost komfortu życia poprzez ochronę i poprawę stanu środowiska, zrównoważone korzystanie z jego zasobów, poprawę dostępności infrastruktury oraz świadome zarządzanie przestrzenią oraz infrastrukturą.
- Cel rozwojowy VII. Ochrona przed skutkami niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.
- Cel rozwojowy VIII. Ochrona ekosystemów przed niekorzystną działalnością rolniczą i bytową człowieka.
- Cel rozwojowy IX. Efektywna gospodarka odpadami.
- Cel rozwojowy X. Rozwój społeczeństwa świadomego, aktywnego, żyjącego w komfortowych warunkach z dostępem do usług najlepszej jakości w zakresie zdrowia, edukacji, bezpieczeństwa, kultury itd.
- Cel rozwojowy XI. Ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie lokalnej tożsamości.
- Cel rozwojowy XII. Wysoka jakość oświaty i szeroki dostęp do usług edukacji przedszkolnej.
- Cel rozwojowy XIII. Włączenie społeczne we wszystkich obszarach funkcjonalnych lokalnej społeczności.⁹

Celom strategicznym zostały przypisane cele szczegółowe, znajdujące swoje odzwierciedlenie we wdrażaniu programu rewitalizacji. Z punktu widzenia aspektów

⁸ Tamże, rozdział 8. Priorytety, cele, działania, s. 52-60.

⁹ Tamże

społecznych wśród istotnych należy wymienić następujące¹⁰:

1. Cel szczegółowy 1.3 **Kreowanie rynku pracy poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy szczególnie dla osób młodych.**
2. Cel szczegółowy 10.1 **Zwiększanie dostępu do podstawowych usług świadczonych na rzecz mieszkańców w tym również w formie e-usług.**
3. Cel szczegółowy 10.2. **Aktywizacja mieszkańców w sferze społecznej i zawodowej.**
4. Cel szczegółowy 10.3. **Inwestycyjne wspieranie rozwoju kultury.**
5. Cel szczegółowy 10.4 **Wsparcie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony życia, zdrowia, mienia oraz w zakresie przestępczości pospolitej.**
6. Cel szczegółowy 11.2 **Kultywowanie miejscowych tradycji lokalnych.**
7. Cel szczegółowy 11.3 **Budowanie marki gminy, wspieranie inicjatyw integrujących mieszkańców.**
8. Cel szczegółowy 12.1 **Podnoszenie jakości nauczania szkolnego.**
9. Cel szczegółowy 12.2. **Rozwój społeczeństwa informacyjnego.**
10. Cel szczegółowy 12.3. **Podnoszenie kompetencji pracowników w tym: nauczycieli i pracowników administracji publicznej.**
11. Cel szczegółowy 12.4 **Zapewnienie pełnej dostępności opieki i edukacji dla najmłodszych dzieci.**
12. Cel szczegółowy 13.1 **Walka z ubóstwem i patologiami.**
13. Cel szczegółowy 13.2 **Likwidacja barier ograniczających dostęp do podstawowych usług przez osoby wykluczone.**
14. Cel szczegółowy 13.3. **Aktywizacja i wsparcie w poszukiwaniu pracy oraz powrotu na rynek pracy.**

Działaniami, które mają się przyczynić do realizacji założonych celów operacyjnych są: rozwój kapitału intelektualnego i społecznego mieszkańców gminy; budowa lokalnej tożsamości historyczno-kulturowej; aktywizacja społeczna; ochrona dóbr kultury materialnej; podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska; wspieranie działań organizacji pozarządowych oraz Lokalnych Grup Działania; zachęcanie do partycypacji społecznej; wzmacnianie i upowszechnianie mechanizmów dialogu obywatelskiego i społecznego; wspieranie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw; promocja wolontariatu; ułatwianie dostępu oraz upowszechnienie wychowania żłobkowego i przedszkolnego; organizacja prac publicznych i interwencyjnych; promowanie elastycznych form zatrudnienia oraz indywidualizacji czasu pracy dla osób opiekujących się dziećmi w wieku przedszkolnym; wspieranie rodzin wielodzietnych oraz ubogich w zakresie zaspakajania podstawowych potrzeb zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych, mieszkaniowych itp.; stworzenie domu opieki społecznej dziennego pobytu; promocja zdrowia oraz prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia; działania na rzecz walki z przemocą; wspieranie uczenia się przez całe życie; budowanie społeczeństwa informacyjnego; wspieranie inicjatyw w dziedzinie doradztwa zawodowego w gimnazjach i szkołach ponad gimnazjalnych; wspierania zdolnej młodzieży jako uczniów i studentów; promowanie oraz wspieranie form szkolnictwa zawodowego; wspieranie inicjatyw organizacji szkoleń

¹⁰ Tamże.

specjalistycznych, w szczególności w zakresie informatyki, nauk technicznych, zagadnień produkcyjnych i języków obcych; wsparcie szkolnictwa zawodowego; zachęcanie do dokształcania się, samokształcenia w formie e-learningu, podnosząc kwalifikacje i uprawnienia zawodowe; rozwój kadry nauczycielskiej lokalnych placówek edukacyjnych; rozwój infrastruktury dydaktyczno-naukowej placówek szkolno-wychowawczych.

Działania zaplanowane w „Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020” dotyczą także sfer gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, gdzie jako cele szczegółowe wskazane zostały następujące:

Cel szczegółowy 1.1 Tworzenie warunków dla rozwoju drobnego przemysłu i zachęt dla potencjalnych inwestorów

Cel szczegółowy 1.2 Wsparcie przedsiębiorców w obszarze formalno-prawnym i w zakresie tworzenia miejsc pracy

Cel szczegółowy 2.1 Wspieranie pozyskiwania nowoczesnych technologii do rozwoju przedsiębiorczości

Cel szczegółowy 2.2 Wspieranie inicjatyw współpracy i wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych

Cel szczegółowy 3.1 Podnoszenie efektywności sektora rolnego przez jego modernizację w zakresie struktury gospodarstw specjalizacji i wykorzystania know how

Cel szczegółowy 3.2 Rozwijanie współpracy w obszarze rolnictwa i przetwórstwa

Cel szczegółowy 3.3 Wsparcie przetwórstwa i organizowania rynków zbytu produktów rolnych

Cel szczegółowy 4.1 Wzrost jakości produktów rolnych i bezpieczeństwa żywnościowego, rozwój rolnictwa ekologicznego

Cel szczegółowy 4.2 Wsparcie i rozwijanie specjalizacji w obszarze produkcji rolnej

Cel szczegółowy 5.1 Podniesienie standardu lokalnej sieci drogowej, zwiększanie dostępności zbiorowego transportu publicznego

Cel szczegółowy 5.2 Podniesienie bezpieczeństwa zmotoryzowanych i pieszych

Cel szczegółowy 6.1 Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska, dywersyfikacja źródeł pozyskiwania energii

Cel szczegółowy 6.2 Planowanie i monitorowanie procesów kształtujących przestrzeń

Cel szczegółowy 6.3 Ochrona bioróżnorodności

Cel szczegółowy 6.4 Rozwijanie infrastruktury służącej ochronie środowiska oraz podniesieniu komfortu życia

Cel szczegółowy 7.1 Zapobieganie i minimalizowanie skutków niebezpiecznych zjawisk wywołanych zmianami klimatycznymi

Cel szczegółowy 7.2 Wspieranie gospodarki i zapewnienie bezpieczeństwa w sytuacji zagrożeń ze strony środowiska

Cel szczegółowy 8.1 Ograniczenie wprowadzania do środowiska zanieczyszczeń

Cel szczegółowy 8.2 Ograniczenie negatywnych skutków działalności rolniczej w obszarach ochrony gleby, wody i powietrza

Cel szczegółowy 8.3 Działania edukacyjne i promocyjne na rzecz ochrony przyrody

Cel szczegółowy 9.1 Zwiększenie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów

Cel szczegółowy 9.2 Zmniejszanie ilości produkowanych odpadów.¹¹

Cele rewitalizacji zdefiniowane „Programie Rewitalizacji dla Gminy Załuski”, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego, są spójne z celami strategicznymi, operacyjnymi i kierunkami działań „Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015-2024¹²

Misją realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015-2024” jest stawianie na harmonijny rozwój wszystkich dziedzin życia społecznego poprzez wdrażanie celów strategicznych:

- **przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom** oraz zapobieganie ich skutkom, gdzie jako cele operacyjne wskazano m.in. wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy, pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy, poprawa samooceny, motywacji do zmian oraz aktywności życiowej, ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem, ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- **wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**, tj. wzrost kompetencji rodzicielskich, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację, wspomaganie rodzin w procesie wychowania, kształtowanie właściwych postaw społecznych, promocja kultury, ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego, poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią, wdrażanie do życia w rodzinie, wychowanie zdrowotne,
- **utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym**, gdzie jako cele operacyjne wskazano: aktywizację i integrację osób starszych i niepełnosprawnych, świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym, poprawa funkcjonowania w środowisku, zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności,
- **rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**, tj. aktywizacja, integracja, wsparcie oraz aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji samorządowych.¹³

Cel rewitalizacji, tj. **poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy**, uwzględnia najbardziej istotne obszary życia społecznego, a dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oczekiwane jest przyspieszenie procesu wyprowadzania z kryzysowej

¹¹ Tamże

¹² „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015-2024”, przyjęta uchwałą Nr 19/VII/2015 Rady Gminy Załuski z dnia 14 stycznia 2015 r.

¹³ Tamże, rozdział 7.2 Cele strategiczne, operacyjne i zadania, s. 53-58.

sytuacji obszaru wsparcia.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski¹⁴

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski”, przyjmując zasadę zrównoważonego rozwoju, jako główne cele rozwoju gminy przyjęto:

1. Wzrost aktywizacji gospodarczej gminy poprzez: rozwój małych zakładów produkcyjnych, rozwój lokalnego rynku pracy, rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i ich obsługi, promocję gminy (jej możliwości, szans rozwoju).
2. Poprawę jakości życia mieszkańców poprzez: wzrost podaży miejsc pracy, poprawę warunków zamieszkania, zapewnienie odpowiedniego standardu usług.
3. Ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego poprzez: zachowanie i wspomaganie istniejących wartości (walorów) środowiska przyrodniczego, utrzymanie i rewaloryzacja zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, wprowadzenie zalesień i zadrzewień, racjonalne wykorzystanie surowców mineralnych z jednoczesną rekultywacją terenów poeksploatacyjnych.
4. Rozwój i usprawnienie systemów komunikacji i infrastruktury technicznej poprzez: poprawę oraz podniesienie stanu technicznego i parametrów użytkowych systemu dróg i ulic, wyznaczenie i realizacja tras i ścieżek rowerowych, stworzenie kompleksowych systemów gospodarki wodno-ściekowej, realizację programu gazyfikacji gminy.
5. Kształtowanie ładu przestrzennego poprzez: uporządkowanie zabudowy jednostek osadniczych, wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów.¹⁵

Główne cele rozwoju oraz środki, dzięki którym cele te zostaną osiągnięte, wskazane w *Studium* są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym *Programie*, tj. **poprawą infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystaniem potencjału środowiska naturalnego**. W zapisach obydwu dokumentów znalazły się dążenia do realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym i technicznym, determinując w ten sposób przekształcenia związane z poprawą sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców.

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski, przyjęte uchwałą nr 182/XXIX/2002 Rady Gminy Załuski z dnia 24 kwietnia 2002 r.

¹⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski. Część II Kierunki zagospodarowania przestrzennego, rozdział III. Cele rozwoju, s. 7.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski¹⁶

W „Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski” zidentyfikowano podstawowe obszary problemowe w Gminie Załuski. Należą do nich:

- lokalne źródła ciepła – niska emisja w szczególności z domowych pieców,
- niska efektywność energetyczna budynków zarówno budynków prywatnych jak i obiektów użyteczności publicznej, a ponadto
- transport w związku ze wzrostem liczby samochodów, migracjami ludności oraz złym stanem nawierzchni.¹⁷

Zapisy „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski” mają istotny wpływ na realizację działań rewitalizacyjnych w gminie, w szczególności w zakresie **efektywności energetycznej i termomodernizacji**, tj. realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. W dokumencie podkreślono, iż zużycie energii w dużej mierze zależne jest od planowania przestrzennego, a decydujące są przede wszystkim postanowienia dotyczące transportu i sektora budowlanego. Zaplanowane zadania obejmują termomodernizację budynków, w tym użyteczności publicznej, modernizację obiektów kultury i świetlic wiejskich, budowę ścieżek rowerowych, modernizację i rozbudowę oświetlenia ulicznego, zmianę systemu źródeł ogrzewania w budynkach mieszkalnych, w tym na energooszczędne źródła odnawialne oraz modernizację przedsiębiorstw i placówek usługowych w kierunku energooszczędnym. Tym samym *Program* pozostaje zgodny z założeniami planu gospodarki niskoemisyjnej, a także stanowi istotny wkład w osiągnięcie zdefiniowanych w Planie gospodarki niskoemisyjnej wskaźników monitorowania realizacji planu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Załuski na lata 2016-2020¹⁸

Kierunkami działań w zakresie opieki nad zabytkami wyznaczonymi w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Załuski na lata 2016-2020” są :

- zwiększenie **pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych** wpisanych do rejestru,
- **wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami**, m.in. poprzez udostępnienie pełnej bazy danych o możliwościach pozyskania środków finansowych na prace remontowo-konserwatorskie zabytków,
- **utrzymanie obiektów zabytkowych** będących własnością Gminy **w należyтым stanie** oraz korzystanie z nich w sposób zapewniający trwałe zachowanie wartości, wskazana

¹⁶ Uchwała Nr 95/XXII/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 14 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski”.

¹⁷ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski, rozdział 8.6. Analiza wyników kontrolnej emisji CO₂ w odniesieniu do inwentaryzacji bazowej emisji dwutlenku węgla, s. 57.

¹⁸ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Załuski na lata 2016-2020, przyjęty uchwałą Nr 168/XXXV/2017 Rady Gminy Załuski z dnia 25 stycznia 2017 r.

- jest rewaloryzacja historycznych zespołów parkowych,
- zabezpieczenie zachowanych nagrobków, przeprowadzenie prac porządkowych, ogrodzenie terenów, pielęgnacja zieleni, oznakowanie, itp.,
 - **właściwe wyeksponowanie zabytków** oraz szeroko rozumiana promocja dziedzictwa kulturowego, szczególnie w kontekście rozwoju turystyki, wynikającej z korzystnego położenia gminy oraz jej walorów krajobrazowo-przyrodniczych,
 - podjęcie działań zmierzających do jednolitego oznakowania najcenniejszych obiektów zabytkowych,
 - **prowadzenie promocji oraz edukacji o dziedzictwie kulturowym gminy**, skierowanej zarówno do turystów i inwestorów, jak również do mieszkańców, co pozwoli na lepsze zacieśnianie więzi społecznych i identyfikowanie się ze swoją „małą ojczyzną”.

Zapisy „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Załuski na lata 2016-2020” mają istotny wpływ na realizację działań rewitalizacyjnych w gminie, w szczególności w zakresie **poprawy stanu zachowania zabytkowych obiektów i edukacji w zakresie dziedzictwa kulturowego**, tj. realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wśród planowanych do podjęcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych w pierwszym etapie realizacji niniejszego Programu przyjęto działania w obszarze zdegradowanym i związane z pracami modernizacyjnymi przy Kościele parafialnym p.w. MB Bolesnej w Kroczewie, ujętym w rejestrze zabytków województwa mazowieckiego (pod numerem A-73 z dn. 08.12.1958 r.) oraz z pracami pielęgnacyjnymi przy zabytkowej alei lipowej w Zdunowie, wpisanej do rejestru zabytków województwa mazowieckiego (pod numerem A-186 z dn. 01.06.1980 r.).

2.2. Spójność z dokumentami na poziomie kraju i województwa

Działania przewidziane do realizacji w ramach niniejszego *Programu* są spójne z kierunkami wyznaczonymi w krajowych i wojewódzkich dokumentach programowych, tj. „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030”, „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSSR)”, „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju”, „Krajową Polityką Miejską 2023” i założeniami do Krajowego Programu Rewitalizacji 2022, „Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, „Strategią Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”, „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego” oraz „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności¹⁹

Celem głównym realizacji zapisów dokumentu jest **poprawa jakości życia Polaków**. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca oraz zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów. Zaprojektowano działania w trzech obszarach:

1. konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji),
2. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
3. efektywności i sprawności państwa.

W zakresie celu 8 pn. **Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych** podkreślono, iż ważne jest wspieranie wykorzystania potencjału rozwojowego na różnych poziomach: w metropoliach i dużych miastach wraz z ich otoczeniem, w miastach średnich i małych oraz na wsi. W ramach kierunku interwencji pn. Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach wskazano na następujące działania:

- Przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach poprzez m.in. inwestycje w transport oraz podniesienie jakości dostarczanych usług publicznych na tych obszarach.
- Opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast, a więc m.in. systemy stypendialne dla pobierających naukę, podnoszenie poziomu merytorycznego placówek edukacyjnych, wspieranie programów współpracy międzypokoleniowej i między różnymi grupami społecznymi, a także zapewnienie infrastruktury i oferty czasu wolnego dla młodzieży.
- Lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych.
- Utworzenie instrumentów organizacyjnych i finansowych wspierających proces rewitalizacji.
- Wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych (przyrodniczych, rolniczych, kulturowych) na obszarach wiejskich oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie²⁰

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSSR) określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej

¹⁹ Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, M.P. z 2013 r. poz. 121.

²⁰ Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, M.P. nr 36, poz. 423.

państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli. Stanowi jedną z 9 strategii zintegrowanych, która realizuje cele rozwoju kraju nakreślone w Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Celem strategicznym realizacji KSSR jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. KSSR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Wyzwaniem dla polityki regionalnej jest znalezienie odpowiednich do skali wyzwań instrumentów wspomaganie powrotu na ścieżkę wzrostu dużych obszarów miejskich, jak i wspomaganie kompleksowej rewitalizacji i restrukturyzacji społeczno-gospodarczej obszarów w mniejszych skalach przestrzennych. Zatrzymane zostaną procesy marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzona zostanie zdolność do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym. Wskazano, iż korzystny dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych będzie rozwój obszarów wiejskich, co wiąże się z działaniami rewitalizacyjnymi, rozbudową infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także rozwojem usług użyteczności publicznej i innych funkcji w zakresie dostarczania usług publicznych niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Do najważniejszych zagadnień, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych będą należały:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego, traktowane jako kluczowe w kwestiach zarówno społecznych, jak i gospodarczych,
- działania skierowane na modernizację struktury gospodarczej jako wsparcie polityki lokalnej w tworzeniu nowoczesnych miejsc pracy,
- działania wspierające nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej jako element, zwiększający atrakcyjność zamieszkania i ograniczający odpływ ludności,
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej,
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych obejmujących zagadnienia infrastrukturalne, gospodarcze i społeczne.

Tym samym cele rewitalizacji Gminy Załuski, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego, wpisują się w nadrzędny cel strategiczny KSSR.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030²¹

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie podkreślono, iż w ramach polityki regionalnej będą prowadzone działania o charakterze inwestycyjnym, szczególnie w zakresie infrastruktury transportowej, środowiskowej, społecznej oraz na rzecz rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Działania polityki przestrzennej w odniesieniu do zdegradowanych obszarów zurbanizowanych mają na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. Działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne doprowadzą do odzyskania atrakcyjności danego obszaru lub miasta, do przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji symbolicznych oraz przyrodniczych obszaru w procesie jego adaptacji do nowych funkcji.

Kompleksowe lokalne programy rewitalizacji powinny obejmować priorytety techniczne, przestrzenne, społeczne, kulturowe, gospodarcze i ekologiczne. Ich zakres, oprócz poprawy stanu budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, powinien obejmować ochronę dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawę transportu publicznego, integrację społeczną mieszkańców rewitalizowanych obszarów, przywrócenie terenom zdegradowanym ich funkcji przyrodniczej lub nadanie im takiej funkcji, a także promowanie zrównoważonego rozwoju. Wszystkie te elementy zostały zawarte w „Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski”.

Krajowa Polityka Miejska 2023²²

Strategicznym celem polityki miejskiej jest **wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców**. Dążeniem w zakresie polityki miejskiej jest tworzenie miasta sprawnego, zwartego i zrównoważonego oraz spójnego, a w efekcie także konkurencyjnego i silnego. Wszystkie polskie miasta powinny stawać się i coraz silniejsze gospodarczo i bardziej konkurencyjne, a wyróżnienie odrębnych celów podyktowane jest różnicami w ich wielkości i potencjałach:

1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania

²¹ Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

²² Uchwała Nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej, Dz.U. z 2015 r., poz. 1235.

rozwojem na obszarach miejskich.

2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.
3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.
4. Poprawa konkurencyjności i zdolności ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.
5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmocnienie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.

W dokumencie wskazano, iż najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. Kluczową płaszczyzną szczegółowych analiz i wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji i integrowania działań rewitalizacyjnych. Dotyczy to równoczesnych i spójnych, a przez to bardziej efektywnych, w tym finansowo, działań społecznych, czy inwestycyjnych. Wymogi związane z poprawą efektywności energetycznej, powodują, że w każdym przedsięwzięciu rewitalizacyjnym powinno się brać pod uwagę istniejące uwarunkowania. Podniesienie efektywności energetycznej budynku, wiążące się z obniżeniem zużycia i kosztów energii, staje się jednym z celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia w sferze kultury są ważnym spoiwem więzi społecznych na obszarze i mogą być ważnym elementem rewitalizacji w zakresie włączenia społecznego, budowania tożsamości, zwiększania atrakcyjności obszaru.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia²³

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest **poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym**. Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Założenia Narodowego Planu Rewitalizacji zostały odzwierciedlone w zapisach niniejszego *Programu* poprzez wskazanie do realizacji następujących celów: poprawa jakości

²³ Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Materiały Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, 2014. https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf

życia oraz kapitału społecznego gminy, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych, zmierzających do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku²⁴

Zgodnie z zapisami Strategii, Mazowsze to region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców. Niniejszy Program jest spójny z kierunkami działań wyznaczonymi w wyznaczonych w „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, a z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych w Gminie Załuski istotne są zapisy, dotyczące celów i kierunków działań, wśród których wskazano:

- wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki,
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

W Strategii zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji, które cechują się najniższym poziomem dostępu mieszkańców do dóbr i usług, wymagające interwencji z poziomu regionalnego lub krajowego. Są to obszary, na których występuje nadmierna kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, konflikty przestrzenne oraz dysfunkcje rozwojowe. Interwencje podejmowane na tych obszarach będą skierowane na przeciwdziałanie trwałej marginalizacji, utracie znaczenia gospodarczego oraz koncentracji patologicznych problemów społecznych. Należy do nich **płocko-ciechanowski obszar strategicznej interwencji**, gdzie głównymi ośrodkami życia społeczno-gospodarczego są Płock i Ciechanów. Ważnym ośrodkiem jak jest także Mława mająca dobrze rozwinięty przemysł elektroniczny z branżami kooperacyjnymi. Istniejący potencjał przemysłowy nie jest

²⁴ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, przyjęta uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.

wystarczający dla zdynamizowania rozwoju całego obszaru problemowego. Płocko-ciechanowski obszar strategicznej interwencji charakteryzuje się niskimi wskaźnikami dostępu do usług publicznych, posiada niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, słaby poziom sektora usług rynkowych oraz wysokie bezrobocie. Ponadto problemem jest słabe skomunikowanie m.in. Płocka z Warszawą i resztą kraju oraz koncentracja zagrożeń środowiska związanych z lokalizacją infrastruktury przemysłowej. Wśród działań kierowanych do płocko-ciechanowskiego obszaru strategicznej interwencji na tle strategicznych kierunków rozwoju województwa, wymienić należy poprawę dostępności komunikacyjnej, rozwój specjalizacji przemysłowych, wykorzystanie potencjału energetyki odnawialnej oraz wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych w celu przywrócenia właściwych funkcji miast lub ich dzielnic, a także zmiany funkcji zdegradowanych terenów.

Istotne z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych są działania wpisujące się w cele wyznaczone w dokumencie nadrzędnym, tj. wzmocnienie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich (działanie 11), poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich do ośrodków lokalnych (działanie 14.2), zwiększenie udziału ruchu pieszego i rowerowego (działanie 15.2), tworzenie spójnej, harmonijnej oraz uporządkowanej przestrzennie i urbanistycznie sieci osadniczej (działanie 16.1), poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki, w tym w szczególności rozwój kapitału ludzkiego i społecznego (działanie 19), aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej (działanie 20), przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna (działanie 22), wyrównanie szans edukacyjnych (działanie 23). Ponadto w ramach zapewnienia gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska przewidziano podnoszenie efektywności energetycznej i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich, co jest spójne z działaniami wynikającymi z niniejszego *Programu*.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020²⁵

Misją Samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej na lata 2014-2020 jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza. Cele rewitalizacji są komplementarne z następującymi obszarami wyróżnionymi w Strategii:

1. obszar I: regionalne polityki publiczne z wyodrębnionymi programami wojewódzkimi dla zidentyfikowanych problemów społecznych, którego celem jest rozwój zintegrowanego systemu realizacji polityk publicznych dla strategicznego zarządzania polityką społeczną regionu,
2. obszar II: regionalne polityki publiczne bez wyodrębnionych programów wojewódzkich dla zidentyfikowanych problemów społecznych, gdzie celem jest wzmocnienie inkluzji społecznej poprzez realizację działań profilaktycznych i aktywizujących,

²⁵ Uchwała Nr 218/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.

3. obszar III: nowe regionalne polityki społeczne dla rozwoju województwa, tj. polityka rodzinna, polityka senioralna, polityka rozwoju ekonomii społecznej oraz polityka rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.

Wśród celów realizacji polityki społecznej województwa, z którymi są spójne kierunki działań rewitalizacyjnych w Gminie Załuski, zmierzające do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i wychodzeniu ze stanu kryzysowego, należy wymienić:

- zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia,
- zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- przeciwdziałanie uzależnieniom,
- rozwój systemów wspierania rodziny i ochrony macierzyństwa,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu osób i rodzin,
- rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny,
- rozwój zróżnicowanych form oraz usług społecznych wspierających samodzielność i aktywność osób starszych,
- rozwój ekonomii społecznej jako integralnego elementu życia społeczno-gospodarczego regionu opartego na zasadach międzysektorowego partnerstwa.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego²⁶

Działania rewitalizacyjne zaplanowane w *Programie* są spójne z politykami przestrzennymi rozpisanyymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego”, w tym w szczególności z:

- polityką poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa w zakresie kształtowania stref funkcjonalno-przestrzennych,
- polityką poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa w zakresie wzmocnienia powiązań drogowych,
- polityką rozwoju systemów infrastruktury technicznej w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej poprzez wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w małych miastach i na obszarach wiejskich, w zwartych systemach osadniczych oraz wyposażenie w oczyszczalnie ścieków i kanalizacje jednostek osadniczych o skupionej zabudowie,
- polityką rozwoju i modernizacji obszarów wiejskich, mającą na celu zrównoważone kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jak również wspieranie rozwoju działalności gospodarczej oraz wykorzystanie walorów krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich,
- zintegrowaną polityką opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej w zakresie ciągłości zachowania dziedzictwa kulturowego, rewitalizacji wsi poprzez inwestycje związane z ochroną zabytkowej i charakterystycznej dla

²⁶ Uchwała Nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego”.

- poszczególnych regionów architektury,
- polityką wzrostu atrakcyjności turystycznej w zakresie tworzenia stref rekreacji dla mieszkańców, w tym poprzez budowę parków, zieleńców i ścieżek spacerowych oraz placów zabaw, rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w tym zbiorników wodnych, basenów, hal sportowych, boisk, lodowisk, pól golfowych i kortów tenisowych, stadionów, ścieżek rowerowych, a także wyznaczanie i wyposażanie terenów do organizacji imprez masowych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020²⁷

W dokumencie podkreślono, iż dynamiczny rozwój regionu wiąże się z występowaniem konfliktów przestrzennych oraz kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Obszary kryzysowe wymagające działań rewitalizacyjnych występują na obszarze całego województwa. Oszacowano, iż w regionie znajduje się 2 287,41 ha powierzchni obszarów zdegradowanych będących pozostałością terenów postindustrialnych, a 40,4% tego typu terenów znajduje się w granicach 93 gmin wiejskich. Występowanie obszarów zdegradowanych w istotny sposób sprzężone jest ze stanem zdrowia, jakością życia i charakterystyką mieszkańców. Słabo rozwija się sektor ekonomii społecznej, tworzący miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem. Wszystkie te czynniki wpływają na obniżenie atrakcyjności, niewłaściwą strukturę ekonomiczną, a także wykluczenie społeczne, wysoki poziom przestępczości oraz niską jakość życia na wielu obszarach Mazowsza. Stają się one obszarami kryzysowymi i wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Działania zmierzające do rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Załuski są spójne z kierunkami wyznaczonymi w następujących osiach priorytetowych:

- rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości,
- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- gospodarka przyjazna środowisku,
- jakość życia.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na terenie Gminy Załuski stanowią kontynuację i uszczegółowienie założeń polityki regionalnej i w istotny sposób przyczynią się do realizacji jej założeń na szczeblu lokalnym.

²⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 zaakceptowany przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 r. dostępny: <http://mazowia.eu/media-wydarzenia/jest-decyzja-komisji-europejskiej-rpo-mazowska-przyjete.html>.

3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Gmina Załuski położona jest w środkowej części województwa mazowieckiego w południowo-wschodniej części powiatu płońskiego. Jest jedną z dwunastu gmin powiatu płońskiego, zlokalizowaną na południowy-wschód od miasta Płońsk. Administracyjnie Gmina Załuski zajmuje obszar 108,5 km² i składa się z 40 miejscowości podzielonych na 30 sołectw. Gmina sąsiaduje od północy z Gminą Płońsk, od północnego-wschodu z Gminą Joniec, od południowego-wschodu z Gminą Zakroczym, od południa z Gminą Czerwińsk nad Wisłą i od zachodu z Gminą Naruszewo.

Gmina Załuski jest gminą o charakterze rolniczym. Użytki rolne zajmują 9.225 ha, w tym grunty orne to 8.033 ha. Wśród gospodarstw rolnych gminy dominują gospodarstwa małe i średnie. Obszary zabudowane i zurbanizowane zajmują obszar 296 ha, co stanowi 2,7% powierzchni gminy. Lesistość Gminy Załuski na koniec 2014 r. wyniosła 8,5%.²⁸

Metodyka prac

Zarys metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

²⁸ „Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”, przyjęta uchwałą nr 89/XX/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 27 stycznia 2016 r.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym

Zgodnie z zapisami art. 9 ustawy jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

3.1. Analiza wskaźnikowa

Zgodnie z *Instrukcją* wybór wskaźników powinien uwzględniać możliwość pozyskania informacji, a jednocześnie możliwość porównania otrzymanych wartości z danymi dla powiatu, województwa, czy kraju. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych powinna być ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk w różnych materiałach.

Zgodnie z zapisami *ustawy*, analizy w ramach diagnozy stanu Gminy Załuski i wytypowania obszarów w stanie kryzysowym zostały wykonane z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Pierwszym etapem w przeprowadzonej analizie było wytypowanie zmiennych, które zostały wykorzystane do diagnozy stanu Gminy Załuski. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tabela nr 1).

Tabela nr 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników

Sytuacja	Obszar	Wskaźniki
Społeczna	Bezrobocie	udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców, odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, odsetek bezrobotnych według poziomu wykształcenia w populacji mieszkańców, odsetek bezrobotnych według wieku w populacji mieszkańców
	Ubóstwo	udział osób korzystających z pomocy społecznej, udział osób korzystających z zasiłków stałych, udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych
	Przestępczość	liczba popełnionych przestępstw, liczba osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na liczbę mieszkańców
	Edukacja	wyniki egzaminu gimnazjalnego w odniesieniu do szkół

Sytuacja	Obszar	Wskaźniki
	Aktywność społeczna	liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, liczba uczestników wyborów parlamentarnych w 2015 r. w stosunku do liczby osób uprawnionych do głosowania, liczba osób zapisanych do biblioteki w stosunku do liczby mieszkańców
Gospodarcza	Przedsiębiorczość	liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych
Środowiskowa	Odpady	ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki urbanistycznej
	Tereny zielone	udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych
Przestrzenno-funkcjonalna	Gminna infrastruktura techniczna	liczba przyłączy wodociągowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych
	Gminna infrastruktura społeczna	liczba placówek oświatowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców
	Stan techniczny budynków	udział powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni użytkowej budynków komunalnych, udział mieszkań wybudowanych przed 1988 rokiem w ogólnej liczbie budynków
	Gminne obszary przestrzeni publicznej	powierzchnia parków gminnych [km ²], liczba placów zabaw
	Obiekty w rejestrze zabytków	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Wyniki analizy wskaźnikowej zostały zaprezentowane z wykorzystaniem oprogramowania geoinformatycznego w odniesieniu do poszczególnych jednostek urbanistycznych oraz wyników analiz ilościowych w formie zestawień tabelarycznych oraz wykresów. Zastosowano następujące metody prezentacji kartograficznej:

1. kartogram do ilościowego przedstawienia na mapie średniej intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia, przedziały klasowe wybrano metodą odchylenia standardowego lub metodą naturalnych granic,
2. kartodiagram do ilościowego przedstawienia na mapie bezwzględnej wartości określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia,
3. punktowa do jakościowego przedstawienia na mapie zjawisk niekwantyfikowanych.

Kolejnym etapem prac nad zmiennymi w celu wykonania diagnozy stanu była normalizacja danych, która pozwoliła na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej. Normalizacji cech dokonano przez ich standaryzację zgodnie z następującymi wzorami: $z = \frac{(x-\bar{x})}{\sigma}$ dla stymulant oraz $z = -\frac{(x-\bar{x})}{\sigma}$ dla destymulant, gdzie poszczególne symbole oznaczają:

z - zestandaryzowana wartość zmiennej,

x - wartość cechy,

\bar{x} - średnią arytmetyczną,

σ - odchylenie standardowe.

W badanym obszarze jako stymulanty²⁹ uznano następujące zmienne:

- a) w sferze społecznej - liczbę organizacji pozarządowych oraz liczbę osób zapisanych do biblioteki,
- b) w sferze gospodarczej - liczbę firm prowadzących działalność gospodarczą,
- c) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej - liczbę przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w poszczególnych jednostkach urbanistycznych, liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Pozostałe badane zmienne to destymulanty.

Do wyznaczenia obszaru w sytuacji kryzysowej i obszaru zdegradowanego wykorzystaną metodę wskaźnika syntetycznego Perkala. Wskaźnik Perkala umożliwia uporządkowanie obiektów wielowymiarowych według syntetycznego kryterium, które jest funkcją zmiennych wejściowych³⁰. Wykorzystanie tej metody pozwoliło na uszeregowanie poszczególnych jednostek urbanistycznych ze względu na określony zestaw cech w wybranych sferach. Wyższa wartość wskaźnika syntetycznego oznacza korzystniejszą sytuację jednostki urbanistycznej pod względem poziomu potencjału.³¹ Wskaźnik syntetyczny dla każdej jednostki urbanistycznej został wyliczony zgodnie ze wzorem:

$$Wp = \frac{1}{k} * \sum_{j=1}^k z_j$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

Wp - wskaźnik syntetyczny dla poszczególnych jednostek urbanistycznych,

k - liczba uwzględnionych cech,

j - 1,2, ..., k ,

z - zestandaryzowane wartości zmiennej.

Wskaźnik Perkala może przyjmować wartości w przedziale od -3 do 3.³² W celu klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano jeden parametr miernika

²⁹ Stymulanty to zmienne, których rosnące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska, natomiast destymulanty - zmienne, których malejące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

³⁰ Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

³¹ Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.

³² Szymała Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.

taksonomicznego, tj. średnią arytmetyczną wskaźnika syntetycznego Wp. Wyodrębniono 2 klasy³³:

1. wskaźnik Wp przyjął wartość większą niż wartość średniej arytmetycznej,
2. wskaźnik Wp przyjął wartość mniejszą niż średnia arytmetyczna.

Spośród wytypowanych obszarów zdegradowanych dokonano wyboru obszaru rewitalizacji. Proces ten został wsparty procesem partycypacji społecznej, tj. ankietyzacji wśród wszystkich zainteresowanych interesariuszy, a także wnioskami ze spotkań z mieszkańcami i wywiadami z przedstawicielami lokalnych organizacji. Celem prowadzonego badania było zgromadzenie informacji i pozyskanie opinii zainteresowanych stron odnośnie do obszarów gminy szczególnie wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych.

3.2. Wykorzystane źródła danych

Do opracowania diagnozy stanu Gminy Załuski, mającej na celu identyfikację potencjalnych obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

- Urząd Gminy Załuski,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Powiatowy Urząd Pracy w Płońsku,
- Komenda Powiatowa Policji w Płońsku,
- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.3. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do analizy wskaźnikowej w celu opracowania diagnozy stanu przyjęto jednostki funkcjonalno-przestrzenne wyznaczone w „Statucie Gminy Załuski”, przyjętego uchwałą nr 118/XXV/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 9 czerwca 2016 r. oraz w Statutach Sołectw przyjętych uchwałą nr 30/VI/90 Rady Gminy Załuski z dnia 15 grudnia 1990 roku. Wyznaczone **jednostki urbanistyczne** to obszary, które stanowią pewne całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się pewną spójnością społeczną i przestrzenną.

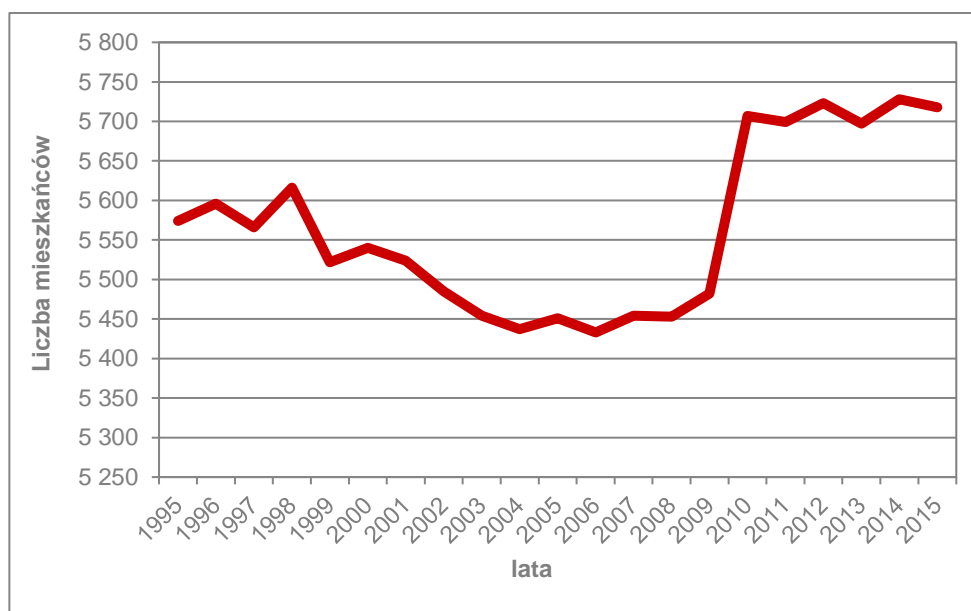
W *Statucie* wyznaczono następujące jednostki funkcjonalno-przestrzenne:

³³ Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.

1. Falbogi Wielkie,
2. Gostolin,
3. Kamienica,
4. Kamienica Wygoda,
5. Karolinowo,
6. Koryciska,
7. Kroczewo,
8. Michałówek,
9. Naborowo,
10. Naborowo-Parcele,
11. Naborówiec,
12. Niepiekła,
13. Nowe Olszyny,
14. Nowe Wrońska,
15. Przyborowice Dolne,
16. Przyborowice Górne,
17. Sadówiec,
18. Słotwin,
19. Smulska,
20. Sobole,
21. Stare Olszyny,
22. Stare Wrońska,
23. Stróżewo,
24. Szczytniki,
25. Szczytno,
26. Wilamy,
27. Wojny,
28. Załuski,
29. Zdunowo,
30. Złotopolice.

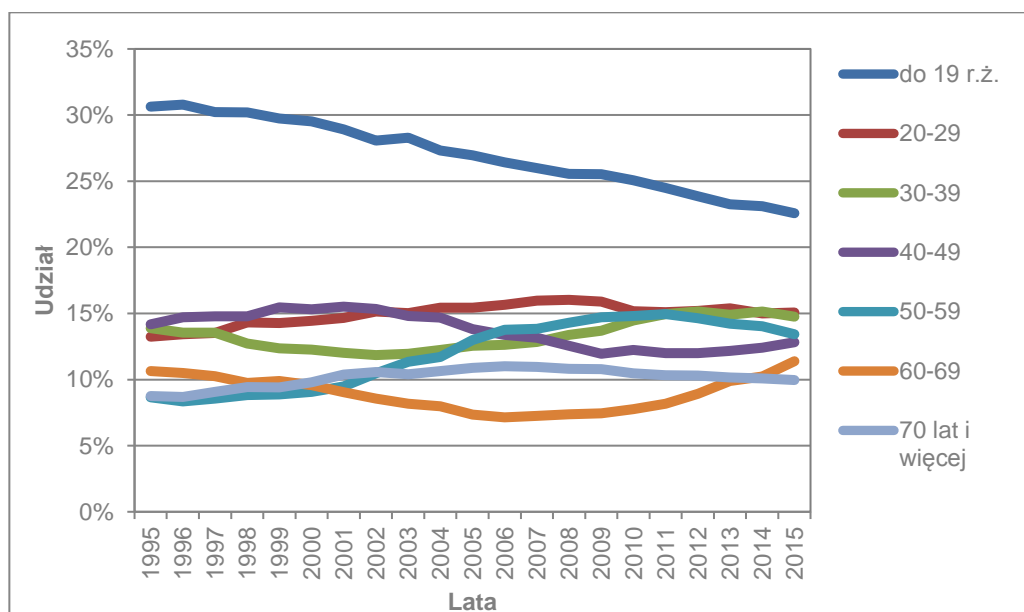
W Gminie Załuski według stanu na 30.06.2016 r. zameldowanych jest 5.657 osób. W latach 1995-2006 liczba osób zameldowanych w gminie zmniejszała się, następnie nastąpił wzrost liczby ludności do poziomu, który utrzymuje się do chwili obecnej. (wykres nr 1).

Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Załuski w latach 1995-2015

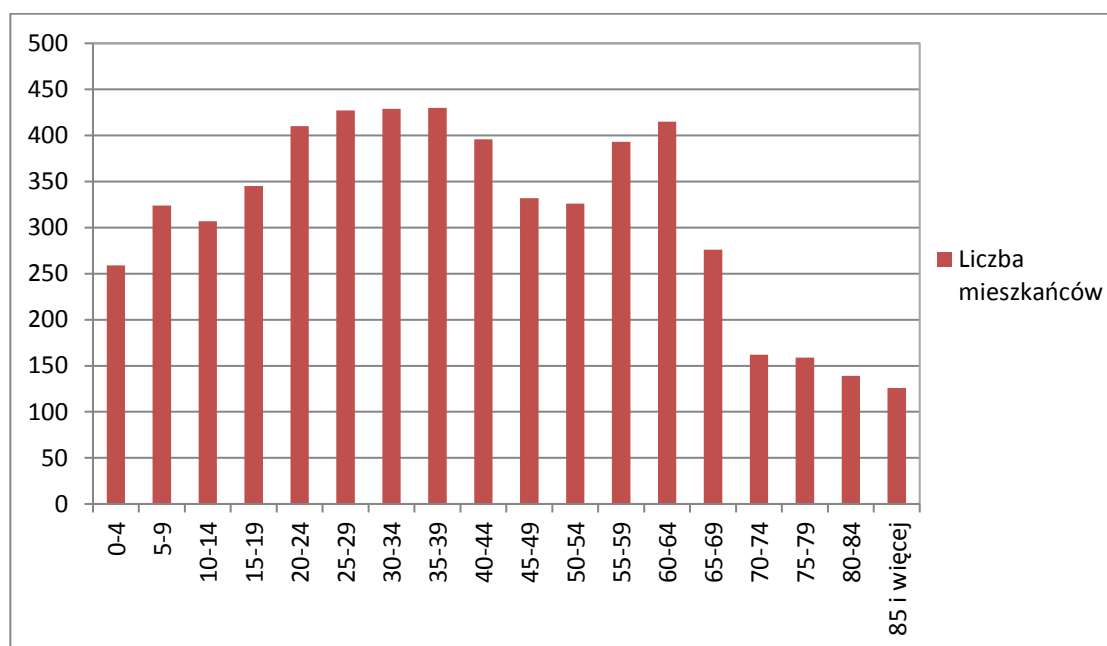
Udział poszczególnych grup wiekowych w populacji mieszkańców gminy przedstawiono na wykresie nr 2.

Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy

Strukturę wiekową mieszkańców Gminy Załuski według stanu na 30.06.2016 r. przedstawiono na wykresie nr 3. 21,8% mieszkańców to ludzie do 20. roku życia, 30% ma pomiędzy 20 a 40 lat, kolejne 25,6% nie ukończyło 60 lat, a 22,6% osób ma więcej niż 60 lat.

Wykres nr 3 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Załuski (wg stanu na 30.06.2016 r.)

Populację i powierzchnię poszczególnych jednostek urbanistycznych poddanych analizie zestawiono w tabeli nr 2.

Tabela nr 2 Jednostki urbanistyczne Gminy Załuski

Lp.	Nazwa	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców [os.]	Symbol
1	Falbogi Wielkie	288,65	47	I
2	Gostolin	228,41	118	II
3	Kamienica	704,51	382	III
4	Kamienica Wygoda	185,75	133	IV
5	Karolinowo	346,14	167	V
6	Koryciska	224,57	118	VI
7	Kroczewo	584,40	638	VII
8	Michałówek	278,09	134	VIII
9	Naborowo	242,75	168	IX
10	Naborowo-Parcele	150,41	80	X
11	Naborówiec	399,50	210	XI
12	Niepiekła	355,39	141	XII
13	Nowe Olszyny	381,19	115	XIII

14	Nowe Wrońska	268,51	242	XIV
15	Przyborowice Dolne	380,67	107	XV
16	Przyborowice Górne	304,57	82	XVI
17	Sadówiec	191,91	69	XVII
18	Słotwin	591,00	157	XVIII
19	Smulska	327,28	143	XIX
20	Sobole	131,55	118	XX
21	Stare Olszyny	356,28	150	XXI
22	Stare Wrońska	440,49	143	XXII
23	Stróżewo	379,59	312	XXIII
24	Szczytniki	238,34	127	XXIV
25	Szczytno	484,70	300	XXV
26	Wilamy	242,24	147	XXVI
27	Wojny	259,39	62	XXVII
28	Załuski	469,74	415	XXVIII
29	Zdunowo	434,75	364	XXIX
30	Złotopolice	966,32	268	XXX

Zasięg wytypowanych jednostek urbanistycznych wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych obszarów przedstawiono na mapie nr 1.

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Załuski

3.4. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, bezczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie, albo rodzić inne negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.³⁴

³⁴ Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

W statystyce urzędów pracy **osobą bezrobotną** jest osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, natomiast **stopa bezrobocia** jest to procentowy udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).³⁵

Udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców Gminy Załuski

Na koniec czerwca 2016 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Płońsku wynosiła 247 osób, z czego prawie 51% stanowiły kobiety.³⁶ Według danych Głównego Urzędu Statystycznego udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r. dla Gminy Załuski wynosił 7,1%, dla powiatu płońskiego – 9,2%, podczas gdy dla województwa mazowieckiego wskaźnik ten wynosił 6,6%.

Wskaźnikiem opisującym zjawisko bezrobocia na terenie Gminy Załuski jest udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców. Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 2.

Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych został odnotowany dla sołectwa Zdunowo (10,71%). Ponad 6% udziałem osób bezrobotnych charakteryzują się jednostki: Wilamy i Koryciska, zaś najniższą wartość wskaźnika zanotowano dla Sadówca. Średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wynosi 3,76%.

Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w Gminie Załuski

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji gminy posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. **Długotrwale bezrobotny** to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.³⁷

³⁵ Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

³⁶ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku.

³⁷ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.

Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego jest istotnym czynnikiem utrudniającym znalezienie zatrudnienia bądź podjęcia pracy zarobkowej. Wśród ogółu bezrobotnych w Gminie, ponad 46% stanowią mieszkańcy długotrwale pozostający bez pracy. Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób długotrwale bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 2.

Najwyższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców jednostek urbanistycznych odnotowano dla sołectwa Falbogi Wielkie oraz Stare Olszyny (100%), następnie dla jednostki Nowe Olszyny (80%). W miejscowościach Naborowo-Parcele, Sadówiec, Sobole oraz Wojny żaden mieszkaniec nie jest zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy jako długotrwale bezrobotny.

Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Gminy Załuski

Jednym z problemów społecznych na terenie gminy jest bezrobocie wśród osób młodych do 34. roku życia. Ponad 51% wszystkich osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które nie ukończyły 34 lat. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej. Diagnoza stanu w odniesieniu do struktury wiekowej bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 3.

Wśród osób do 34. roku życia najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje Zdunowo (19), Kroczewo (13) oraz Załuski (11), natomiast pomiędzy 35 a 44 rokiem życia – Zdunowo i Kroczewo (po 8 osób). Wśród osób bezrobotnych pomiędzy 45. a 54. rokiem życia najwięcej z nich mieszka w Kroczewie (7) i Wilamach oraz Zdunowie (po 4 osoby). Wśród osób w wieku powyżej 55 roku życia, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne, najwięcej mieszka w sołectwie Kroczewo (9), Zdunowo (8) i Załuski (4 osoby).

Mapa nr 3 Struktura wiekowa osób bezrobotnych

Odsetek bezrobotnych według poziomu wykształcenia w populacji mieszkańców Gminy Załuski

Z analizy struktury osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia wynika, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym, tj. 48% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowią 23% natomiast z wykształceniem średnim ogólnokształcącym 13% bezrobotnych. Osoby z wykształceniem policealnym i średnim

zawodowym to kolejne 12% bezrobotnych. Najmniej liczną grupę osób wśród bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym, tj. 4%. Diagnoza stanu w odniesieniu do poziomu wykształcenia osób bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 4.

Mapa nr 4 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych

3.5. Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.³⁸ Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.

Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Pauperyzacji sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.³⁹

Do analizy poziomu ubóstwa na terenie Gminy Załuski przyjęto następujące wskaźniki:

1. udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki,
2. udział osób korzystających z zasiłków stałych w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004, nr 64, poz. 593 z późn. zm.) w przeliczeniu na liczbę korzystających z pomocy społecznej.
3. udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach 482 osoby korzystają z pomocy świadczonej przez ośrodek.

³⁸ Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]

³⁹ Tamże

Najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców zanotowano dla sołectwa Gostolin (26,27%). 17,29% mieszkańców sołectwa Kamienica-Wygoda stanowią beneficjenci Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a 16,87% mieszkańców sołectwa Załuski jest wspierane zasiłkami. Najmniejszy udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców charakteryzuje jednostki Smulska (0%) i Naborowo (0,60%).

Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób korzystających z pomocy społecznej w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 5.

Mapa nr 5 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Liczba osób korzystających z zasiłków stałych

Zasiłki stałe otrzymują 22 osoby zamieszkałych w gminie. Najwięcej osób otrzymujących zasiłki stałe mieszka w Załuskach (5), Kroczewie, Wilamach i Zdunowie (3), Szczytnie (2), a po 1 osobie w następujących miejscowościach: Kamienica-Wygoda, Michałówek, Przyborowice Górne, Sadówiec, Stróżewo oraz Złotopolice.

Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób korzystających z zasiłków stałych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 5.

Zameldowani w lokalach komunalnych

Lokale socjalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Załuski mogą być wynajmowane osobom, których średni miesięczny dochód na jednego członka rodziny w gospodarstwie domowym, za okres trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku, nie przekraczał 50% najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym lub 75% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym. Bez względu na wysokość dochodu, lokale mieszkalne mogą być wynajmowane osobom pozbawionym mieszkań w wyniku zdarzeń losowych oraz których najem jest związany stosunkiem pracy. Pierwszeństwo w wynajęciu lokalu socjalnego mają osoby, które nabyły uprawnienia do otrzymania takiego lokalu na podstawie orzeczenia sądowego lub których dochody są niskie. Lokal mieszkalny może być wynajęty na czas nieoznaczony osobom, których średni miesięczny dochód na jednego członka rodziny w gospodarstwie domowym za okres trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku nie przekracza 150% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 100% najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym. Pierwszeństwo w wynajęciu lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony mają osoby pozbawione mieszkań w wyniku klęski żywiołowej, katastrofy lub innego zdarzenia losowego, nie mające tytułu prawnego do innego lokalu mieszkalnego lub budynku

mieszkalnego i nie rokujące perspektyw posiadania nowego lokalu lub budynku mieszkalnego, które pozostały w lokalu po ustaniu stosunku najmu, a mieszkają w tym lokalu z byłym najemcą i prowadziły z nim wspólne gospodarstwo domowe przez okres co najmniej 1 roku i nie posiadają tytułu prawnego do innego lokalu lub budynku mieszkalnego; zamieszkujące w charakterze lokatora, w lokalu w którym występuje zagęszczenie powierzchni mieszkaniowej na członka gospodarstwa domowego przypada mniej niż 5m² łącznej powierzchni pokoi lub których dochody są niskie.⁴⁰

24 osoby są zameldowane w lokalach stanowiących komunalny zasób mieszkaniowy Gminy. 9 osób jest zameldowanych w lokalach komunalnych w sołectwie Karolinowo, 8 – w sołectwie Wilamy, a 7 w sołectwie Kamienica. Średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wynosi 0,42%. Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób zameldowanych w lokalach komunalnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 6.

Mapa nr 6 Liczba osób zameldowanych w lokalach komunalnych

3.6. Przestępczość

Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym zdefiniowanie obszaru w stanie kryzysowym jest przestępczość. Często jest powiązana z innymi problemami społecznymi, tj. bezrobocie czy ubóstwo. Do analizy poziomu przestępczości na terenie Gminy Załuski przyjęto następujące wskaźniki:

1. liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki,
2. udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców.

Liczba popełnionych przestępstw

Do analizy zjawiska przestępczości w Gminie wykorzystano dane Komendy Powiatowej Policji w Płońsku, dotyczące liczby popełnionych przestępstw na obszarze gminy. Od 1 stycznia do 30 czerwca 2016 r. na terenie gminy popełniono 58 przestępstw, z czego 21 to kradzieże lub kradzieże z włamaniem, dodatkowo odnotowane zostało 10 przypadków kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwości, 3 przypadki kłusownictwa, po 2 przypadki znęcania się nad rodziną, niestosowania się do orzeczeń sądów i narkomanii, po 1 przypadku oszustwa oraz pobicia oraz 16 innych przestępstw.

Według danych Powiatowej Komendy Policji najwięcej przestępstw zostało popełnionych w Załuskach (9), Szczytnie i Zdunowie (po 6), Przyborowicach Górnych (5), Kamienicy (4), po 3 w Karolinowie, Kroczewie, Naborówcu, Starych Olszynach, po 2 w Niepieklach, Stróżewie, a po 1 – w Kamienicy Wygodzie, Koryciskach, Michałowku, Nowych

⁴⁰ Uchwała nr 158/XX/2009 Rady Gminy Załuski z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Załuski.

Olszynach, Nowych Wrońskach, Przyborowicach Dolnych, Starych Wrońskach, Szczytnikach i Złotopolicach.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby popełnionych przestępstw w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 7.

Mapa nr 7 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych gminy

Przemoc w rodzinie

Spółecznie istotnym problemem jest przemoc w rodzinie. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) podniesiono, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności. Na potrzeby niniejszej diagnozy jako wskaźnik przestępczości przyjęto liczbę osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty”⁴¹ w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach wynika, iż procedurą „Niebieskiej Karty” objętych jest 14 mieszkańców gminy.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 8.

Mapa nr 8 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych gminy

3.7. Edukacja

Edukacja jest istotnym elementem, determinującym rozwój osobisty jednostek, a jednocześnie wpływającym istotnie na późniejsze zachowania i możliwości na rynku pracy, decyduje o statusie społecznym, a brak wykształcenia może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Jako wskaźnik jakości edukacji przyjęto wyniki egzaminu gimnazjalnego.⁴² W diagnozie sytuacji wykorzystano dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie za rok 2016.⁴³

⁴¹ Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.

⁴² Dla ujednoczenia informacji przyjęto wskaźnik opisujący średni wynik z wykorzystaniem średniej ważonej, obejmujący część humanistyczną, matematyczno-przyrodniczą i język nowożytny.

⁴³ Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.pdf.

W gminie funkcjonuje Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Kroczewie oraz Publiczne Gimnazjum nr 2 w Szczytnie. Średnie wyniki uzyskane w Publicznym Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Kroczewie to 58,3% natomiast w Publicznym Gimnazjum nr 2 w Szczytnie to 59,4%. Dla porównania średnia dla powiatu płońskiego wynosi 53,6%.

3.8. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych.⁴⁴ Dla zdiagnozowania aktywności społecznej mieszkańców gminy przyjęto następujące wskaźniki:

1. liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych,
2. liczbę uczestników wyborów parlamentarnych w 2015 r. w stosunku do liczby osób uprawnionych do głosowania z uwzględnieniem odległości do lokalu wyborczego,
3. liczbę osób zapisanych do biblioteki w stosunku do liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

Organizacje pozarządowe

Współpraca władz gminy z organizacjami pozarządowymi jest określona w „Wieloletnim Programie Współpracy Gminy Załuski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239) na lata 2016–2020”. Do zadań priorytetowych zaliczone zostały:

1. w zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym: realizacja programów dotyczących poprawy bezpieczeństwa, zdrowotnych, profilaktycznych (narkomanii i antyalkoholowych) i innych, działania na rzecz zwiększenia świadomości społecznej dzieci i młodzieży na temat bezpieczeństwa na drogach, wspieranie działań służących przeciwdziałaniu patologiom społecznym wśród dzieci i młodzieży,
2. w zakresie promocji i ochrony zdrowia: wspieranie działań dotyczących profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi, młodzieżą i dorosłymi mieszkańcami, wspieranie działań w zakresie rehabilitacji zdrowotnej, promocja zdrowia, prowadzenie poradnictwa medycznego,
3. w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych: wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych, wspomaganie działalności stowarzyszeń w organizacji działań na rzecz lokalnej społeczności.⁴⁵

⁴⁴ Definicja za encyklopedią PWN.

⁴⁵ Wieloletni Program Współpracy Gminy Załuski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239) na lata 2016–2020, przyjęty uchwałą Nr 116/XXIV/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 24 maja 2016 r.

Następujące organizacje, działające na terenie Gminy Załuski, zostały wpisane do Rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego:

- Stowarzyszenie Kobiet "Karolina" z Karolinowa (KRS 0000406485),
- Stowarzyszenie Promocji Oświaty i Kultury "Mały Miś" w Karolinowie (KRS 0000463875),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kroczewie (KRS 0000162917),
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic w Kroczewie (KRS 0000286294),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nowych Wrońskach (KRS 0000165168),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Smulskach (KRS 0000161446),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szczytnie (KRS 0000165725),
- Stowarzyszenie Kobiet Gminy Załuski w Szczytnie (KRS 0000402570),
- Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Załuskach (KRS 0000153308),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Załuskach (KRS 0000161445),
- Towarzystwo Przyjaciół Załusk w Załuskach (KRS 0000344283).

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby organizacji pozarządowych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 9.

Mapa nr 9 Działalność organizacji pozarządowych

Frekwencja wyborcza

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej w 2015 r. frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych wyniosła 50,92% dla całego kraju, 58,71% dla województwa mazowieckiego, a w powiecie płońskim – 40,88%.⁴⁶ Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału w wyborach parlamentarnych w 2015 r. w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 10.

Mapa nr 10 Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.

Korzystający z biblioteki

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Załuskach. Biblioteka organizuje bądź udostępnia swoją bazę dla działań oświatowo-kulturalnych skierowanych głównie do dzieci i młodzieży. Liczba osób zapisanych do biblioteki jest wskaźnikiem, pozwalającym na diagnozę sytuacji społecznej. Łączna liczba osób zapisanych według stanu na 30.06.2016 r. wynosi 582 osoby. Największy odsetek mieszkańców zapisanych do biblioteki zanotowano dla

⁴⁶ Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.

miejsowości Załuski, a następnie dla Michałówek, Zdunowo, Stróżewo oraz Stare Olszyny.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby osób zapisanych do biblioteki w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 11.

Mapa nr 11 Liczba osób zapisanych do biblioteki gminnej

3.9. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym

Jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Do oceny sytuacji społecznej przyjęto wartości następujących wskaźników:

WS1 - Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców [%]

WS2 - Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]

WS3 - Udział bezrobotnych osób młodych (do 34 roku życia) w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]

WS4 - Udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%]

WS5 - Udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w populacji mieszkańców [%]

WS6 - Liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [%]

WS7 - Udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców [%]

WS8 - Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na mieszkańców [szt./os]

WS9 - Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r. z uwzględnieniem odległości od lokalu wyborczego [%]

WS10 - Udział osób zapisanych do biblioteki w populacji mieszkańców [%]

WS11 - Współczynnik komputeryzacji szkół [%]

Wartości wybranych wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną gminy, zostały zestawione w Załączniku nr 1. W celu wykonania diagnozy stanu w sferze społecznej wykorzystano wskaźnik syntetyczny Perkala, pozwalający na porównanie poszczególnych mierników i wyliczenie jednego syntetycznego wskaźnika. Proces ten przebiegał dwuetapowo:

1. normalizacja poszczególnych mierników przyjętych do opracowania diagnozy stanu, w wyniku której wszystkie mierniki wyrażone w jednostkach standaryzowanych są porównywalne i można je sumować.
2. obliczenie syntetycznych wskaźników (Wp) dla każdej jednostki urbanistycznej.

Dla każdej jednostki urbanistycznej wyliczono wskaźnik syntetyczny Wp (tabela nr 3). Do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną. Kolorem

zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość większą niż wartość średniej arytmetycznej. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartości niższe niż wartość średniej oznaczono kolorem czerwonym, a wartości wskaźnika syntetycznego wyróżniono pogrubioną czcionką.

Tabela nr 3 Wartości wskaźników syntetycznych Wp dla poszczególnych jednostek urbanistycznych

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Wskaźnik syntetyczny Wp
1	I	Falbogi Wielkie	0,05
2	II	Gostolin	-0,48
3	III	Kamienica	-0,19
4	IV	Kamienica Wygoda	-0,31
5	V	Karolinowo	-0,03
6	VI	Koryciska	0,12
7	VII	Kroczewo	-0,16
8	VIII	Michałówek	0,28
9	IX	Naborowo	-0,10
10	X	Naborowo-Parcele	0,78
11	XI	Naborówek	0,00
12	XII	Niepiekła	0,40
13	XIII	Nowe Olszyny	-0,26
14	XIV	Nowe Wrońska	-0,02
15	XV	Przyborowice Dolne	0,10
16	XVI	Przyborowice Górne	-0,42
17	XVII	Sadówiec	0,86
18	XVIII	Słotwin	-0,01
19	XIX	Smulska	0,46
20	XX	Sobole	0,28
21	XXI	Stare Olszyny	-0,26
22	XXII	Stare Wrońska	-0,14
23	XXIII	Stróżewo	-0,22

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Wskaźnik syntetyczny Wp
24	XXIV	Szczytniki	-0,15
25	XXV	Szczytno	-0,05
26	XXVI	Wilamy	-0,71
27	XXVII	Wojny	0,72
28	XXVIII	Załuski	-0,09
29	XXIX	Zdunowo	-0,44
30	XXX	Złotopolice	0,01
31	\bar{x}		0,00

Ujemne wartości wskaźnika syntetycznego Wp odzwierciedlają sytuację kryzysową w sferze społecznej. Im wyższa wartość ujemna, tym większe natężenie problemów społecznych w jednostkach urbanistycznych Gminy. Obszary gminy, w których wartości wskaźnika Wp przyjęły wartość niższą od wartości średniej, tj. obszary, w których zdiagnozowano sytuację kryzysową, zostały przedstawione w tabeli nr 3 kolorem czerwonym oraz zaprezentowane na mapie nr 12.

Mapa nr 12 Obszary w stanie kryzysowym na terenie Gminy Załuski

Spółeczny aspekt rewitalizacji dotyczy działań nakierowanych na zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz ponownej integracji grup zamieszkałych na danym obszarze z innymi częściami gminy. Czynnikiem stanowiącym przyczynę wykluczenia są także wysoka stopa bezrobocia, a zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, jak również niski poziom wykształcenia, oraz stosunkowo wysoki poziom przestępczości, będącej często wynikiem złej sytuacji materialnej.

4. Zasięgi przestrzenne obszarów rewitalizacji

Diagnoza stanu została przeprowadzona w trzech etapach. Pierwszym z nich była analiza wskaźnikowa zjawisk społecznych na terenie Gminy Załuski, prowadząca do wskazania obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym. Celem prac w drugim etapie było wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Przeprowadzono analizę wskaźnikową zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, pozwalających na diagnozę stanu i delimitację obszarów zdegradowanych z wykorzystaniem metod statystycznych i prezentacji kartograficznej. W ostatnim etapie skoncentrowano się na wskazaniu obszaru rewitalizacji. Obszar zidentyfikowany w wyniku przeprowadzonej analizy stanowi najbardziej problemową część gminy, w granicach której podejmowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Obszar zdegradowany

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku wystąpienia na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z obszaru gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego.

4.1. Sytuacja gospodarcza

Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

W celu zdiagnozowania stopnia przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Załuski przyjęto wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru Regon. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 31.12.2015 r. wskaźnik ten dla województwa mazowieckiego wynosi 143 podmioty, dla powiatu płońskiego przyjmuje wartość 72. Dla Gminy Załuski wskaźnik jest niższy niż dla powiatu i osiąga wartość 63.

Do analizy przyjęto dane Urzędu Gminy w zakresie ewidencji działalności gospodarczej oraz dane z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Z analizy wyłączono podmioty w likwidacji bądź upadłości. Łącznie na terenie Gminy Załuski do ewidencji działalności gospodarczej wpisanych jest 231 podmiotów, a do Krajowego Rejestru Sądowego – 31 podmiotów. Najwięcej firm prowadzi działalność na terenie sołectwa Kroczewo (37) oraz sołectw Załuski i Szczytno (28 oraz 17 podmiotów). Firmy prowadzące działalność w tych trzech jednostkach gminy stanowią 37% wszystkich przedsiębiorstw działających w Gminie. W jednostkach Kamienica Wygoda, Stare Wrońska, Wojny zarejestrowane są łącznie trzy firmy, po jednej w każdej z jednostek. Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (WG1) w jednostkach urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym została przedstawiona w tabeli nr 4.

Tabela nr 4 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą [szt.]
1	II	Gostolin	7
2	III	Kamienica	4
3	IV	Kamienica Wygoda	1
4	V	Karolinowo	7
5	VII	Kroczewo	37
6	IX	Naborowo	5
7	XI	Naborówiec	7
8	XIII	Nowe Olszyny	6

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą [szt.]
9	XIV	Nowe Wrońska	5
10	XVI	Przyborowice Górne	3
11	XVIII	Słotwin	10
12	XXI	Stare Olszyny	6
13	XXII	Stare Wrońska	1
14	XXIII	Stróżewo	5
15	XXIV	Szczytniki	6
16	XXV	Szczytno	17
17	XXVI	Wilamy	4
18	XXVIII	Załuski	28
19	XXIX	Zdunowo	10

W celu diagnozy sytuacji w sferze gospodarczej przyjęto także wskaźniki uzupełniające, tj. udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych, znajdujących się w sferze kryzysowej (WG2) oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych (WG3).

Tabela nr 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
1	II	Gostolin	9,32	50,00
2	III	Kamienica	14,66	20,00
3	IV	Kamienica Wygoda	13,53	66,67
4	V	Karolinowo	14,37	25,00
5	VII	Kroczewo	15,05	51,35
6	IX	Naborowo	16,67	33,33
7	XI	Naborówiec	16,19	33,33
8	XIII	Nowe Olszyny	15,65	80,00
9	XIV	Nowe Wrońska	14,46	35,71

Lp.	Symbol	Nazwa	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
10	XVI	Przyborowice Górne	24,39	33,33
11	XVIII	Słotwin	17,83	0,00
12	XXI	Stare Olszyny	16,67	66,67
13	XXII	Stare Wrońska	16,08	50,00
14	XXIII	Stróżewo	14,10	35,71
15	XXIV	Szczytniki	13,39	33,33
16	XXV	Szczytno	15,67	45,45
17	XXVI	Wilamy	12,93	64,29
18	XXVIII	Załuski	16,14	54,55
19	XXIX	Zdunowo	12,64	79,49

4.2. Sytuacja środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej na terenie Gminy Załuski powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W celu zdiagnozowania sytuacji środowiskowej na terenie Gminy Załuski przyjęto wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki. Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Po demontażu wyrobów zawierających azbest, powstałe odpady są traktowane jako odpady niebezpieczne.⁴⁷ Diagnoza stanu w odniesieniu do ilości wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym (WŚ1) została przedstawiona w tabeli nr 6.

Tabela nr 6 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym [Mg]

Lp.	Symbol	Nazwa	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest [Mg]
1	II	Gostolin	9,99

⁴⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Lp.	Symbol	Nazwa	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest [Mg]
2	III	Kamienica	248,84
3	IV	Kamienica Wygoda	61,88
4	V	Karolinowo	95,16
5	VII	Kroczewo	28,91
6	IX	Naborowo	66,70
7	XI	Naborówiec	69,42
8	XIII	Nowe Olszyny	44,70
9	XIV	Nowe Wrońska	78,72
10	XVI	Przyborowice Górne	35,56
11	XVIII	Słotwin	38,55
12	XXI	Stare Olszyny	117,49
13	XXII	Stare Wrońska	79,79
14	XXIII	Stróżewo	39,35
15	XXIV	Szczytniki	32,06
16	XXV	Szczytno	78,38
17	XXVI	Wilamy	60,57
18	XXVIII	Załuski	76,18
19	XXIX	Zdunowo	31,88

Objektami prawnie chronionymi na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.) są Krysko-Joniecki Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu. Krysko-Joniecki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje obszar o powierzchni 9203,4 ha (w tym na terenie Gminy Załuski 2331,9 ha), natomiast Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje obszar o powierzchni 7030,2 ha (w tym na terenie Gminy Załuski 1013,3 ha). Tereny te są chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.⁴⁸

Lasy i zadrzewienia zajmują 7,62% powierzchni gminy. Przeważająca część lasów posiada drzewostan typu jednowiekowych i jednowarstwowych monokultur, wśród których dominują drzewostany sosnowe. Gatunkami uzupełniającymi są: brzoza, dąb, grab i olcha.⁴⁹

⁴⁸ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Załuski na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku, przyjęty uchwałą Nr 119/XIX/2012 Rady Gminy Załuski z dnia 11 lipca 2012 r.

⁴⁹ Tamże

Wskaźnikiem uzupełniającym diagnozę w sferze środowiskowej jest udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym (WŚ2, tabela nr 7).

Tabela nr 7 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%]
1	II	Gostolin	1,27
2	III	Kamienica	2,03
3	IV	Kamienica Wygoda	22,76
4	V	Karolinowo	18,82
5	VII	Kroczewo	5,95
6	IX	Naborowo	0,66
7	XI	Naborówiec	0,27
8	XIII	Nowe Olszyny	16,06
9	XIV	Nowe Wrońska	4,74
10	XVI	Przyborowice Górne	19,78
11	XVIII	Słotwin	9,22
12	XXI	Stare Olszyny	1,49
13	XXII	Stare Wrońska	17,01
14	XXIII	Stróżewo	0,95
15	XXIV	Szczytniki	13,77
16	XXV	Szczytno	9,94
17	XXVI	Wilamy	2,83
18	XXVIII	Załuski	27,21
19	XXIX	Zdunowo	10,09

4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru. W celu oceny sytuacji przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej Gminy Załuski diagnozie poddano następujące obszary:

- gminna infrastruktura techniczna,
- gminna infrastruktura społeczna,

- stan techniczny obiektów budowlanych,
- gminne obszary przestrzeni publicznej,
- obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Gminna infrastruktura techniczna

Na obszarze Gminy Załuski nie istnieje system sieci ciepłowniczej. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni opalanych paliwami stałymi, olejem opałowym oraz gazem pochodzącym ze zbiorników. Obecnie na terenie Gminy Załuski brak jest sieci gazowej rozdzielczej. Przez teren Gminy przebiega przesyłowa sieć gazowa wysokiego ciśnienia. Zasilanie Gminy Załuski w energię elektryczną odbywa się z GPZ 110/15kV w Płońsku oraz częściowo z GPZ w Pomiechówku.⁵⁰

Na terenie Gminy Załuski funkcjonuje sieć wodociągowa, długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 201,4 km. Łączna liczba przyłączy wynosi 1.608 szt. W Gminie nie ma wybudowanej sieci kanalizacji, ścieki socjalno-bytowe odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych. Mieszkańcy korzystają natomiast z przydomowych oczyszczalni ścieków. Na obszarze całej Gminy funkcjonuje 216 tego typu instalacji.⁵¹

W celu oceny sytuacji w zakresie dostępności do gminnej infrastruktury technicznej przyjęto wskaźnik liczby przyłączy wodociągowych (WF1) i liczby przydomowych oczyszczalni ścieków (WF2) w odniesieniu do liczby budynków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym (tabela nr 8).

Tabela nr 8 Liczba przyłączy wodociągowych i liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba przyłączy wodociągowych [szt.]	Liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]
1	II	Gostolin	22	2
2	III	Kamienica	96	20
3	IV	Kamienica Wygoda	35	5
4	V	Karolinowo	45	10
5	VII	Kroczewo	198	31
6	IX	Naborowo	30	6
7	XI	Naborówiec	48	15

⁵⁰ Na podstawie: Planu gospodarki niskoemisyjnej Gminy Załuski.

⁵¹ Tamże

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba przyłączy wodociągowych [szt.]	Liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]
8	XIII	Nowe Olszyny	32	11
9	XIV	Nowe Wrońska	52	6
10	XVI	Przyborowice Górne	25	2
11	XVIII	Słotwin	57	10
12	XXI	Stare Olszyny	35	19
13	XXII	Stare Wrońska	45	11
14	XXIII	Stróżewo	54	12
15	XXIV	Szczytniki	32	4
16	XXV	Szczytno	66	25
17	XXVI	Wilamy	45	2
18	XXVIII	Załuski	103	21
19	XXIX	Zdunowo	60	13

Gminna infrastruktura społeczna

Jednym z zadań samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Rozwój gminy zależy także od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak władze gminy będą wykorzystywały swoje mocne strony w tym zakresie. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i sportu, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

W Gminie funkcjonują 4 szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kroczewie, Szkoła Podstawowa im. Władysława Stanisława Reymonta w Stróżewie oraz Szkoła Podstawowa w Szczytnie, jak również 2 gimnazja: Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Kroczewie oraz Publiczne Gimnazjum nr 2 w Szczytnie. Dodatkowo na terenie Gminy znajduje się 5 przedszkoli bądź oddziałów przedszkolnych: Integracyjne Niepubliczne Przedszkole "Mały Miś" w Karolinowie, Przedszkole w Kroczewie, Integracyjne Niepubliczne Przedszkole „MAŁY MIŚ” w Naborówcu, Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Wł. St. Reymonta w Stróżewie, Oddział przedszkolny w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Szczytnie.

Dostęp do placówek służby zdrowia jest zapewniony przez Kontraktowy Ośrodek Zdrowia w Załuskach, Załuski, 59 A. Specjalizacja przychodni to: medycyna ogólna (rodzinna), pediatria oraz reumatologia. Usługi specjalistyczne oraz usługi leczenia zamkniętego dostępne są w Płońsku. Zaopatrzenie w leki zapewnia apteka w Załuskach.

Zadania z zakresu kultury realizowane są przez Gminną Bibliotekę Publiczną, znajdującą się w Załuskach. Dodatkowo na terenie Gminy znajdują się świetlice komputerowe w sołectwach: Karolinowo, Nowe Wrońska, Załuski.

Na terenie gminy znajdują się obiekty sportowe i rekreacyjne tj. boiska oraz sale gimnastyczne przy szkołach w Kamienicy, Kroczewie, Stróżewie i Szczytnie, obiekty sportowo-rekreacyjne w Karolinowie, Nowych Olszynach, Nowych Wrońskach i Załuskach oraz place zabaw w Kamienicy, Kroczewie, Stróżewie, Szczytnie i Załuskach.

Stan techniczny obiektów budowlanych

Stan techniczny budynków jest związany z datą budowy budynków, obowiązujących wówczas norm i przepisów, a także z prowadzonymi pracami remontowymi czy termomodernizacyjnymi. 60% budynków w gminie zostało wybudowanych przed 1970 r., kolejne 28% budynków ma więcej niż 28 lat, a pozostałe 12% zostało wzniesione po 1989 r.⁵² Zużycie energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach jest istotną częścią łącznego zużycia energii finalnej w gminie.

W związku z powyższym istnieje znaczny potencjał zaoszczędzenia energii cieplnej w budownictwie poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Jednym z możliwych działań do podjęcia jest termomodernizacja, prowadząca do zwiększenia efektywności wykorzystania energii finalnej, a co za tym idzie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmują:

- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków,
- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.⁵³

Na terenie Gminy Załuski sukcesywnie realizowane są zadania z zakresu termomodernizacji gminnych obiektów użyteczności publicznej. W Gminie Załuski nie ma budynków komunalnych, które stanowiłyby zasób Gminy.

⁵² Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

⁵³ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.

W zasobach gospodarki komunalnej Gminy Załuski znajduje się 5 budynków o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 285,43 m².⁵⁴ Budynki komunalne zostały wybudowane w latach 1960-1980. Na potrzeby oceny stanu technicznego budynków przyjęto wskaźnik udziału mieszkań wybudowanych przed 1988 rokiem w ogólnej liczbie budynków (WF3).

Tabela nr 9 Udział mieszkań wybudowanych przed 1988 rokiem w ogólnej liczbie budynków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Udział mieszkań wybudowanych przed 1988 rokiem w ogólnej liczbie budynków [%]
1	II	Gostolin	44,00
2	III	Kamienica	30,00
3	IV	Kamienica Wygoda	33,00
4	V	Karolinowo	29,10
5	VII	Kroczewo	43,24
6	IX	Naborowo	33,33
7	XI	Naborówiec	26,82
8	XIII	Nowe Olszyny	32,65
9	XIV	Nowe Wrońska	55,00
10	XVI	Przyborowice Górne	39,18
11	XVIII	Słotwin	21,21
12	XXI	Stare Olszyny	25,60
13	XXII	Stare Wrońska	17,86
14	XXIII	Stróżewo	35,63
15	XXIV	Szczytniki	36,11
16	XXV	Szczytno	41,51
17	XXVI	Wilamy	38,74
18	XXVIII	Załuski	44,58
19	XXIX	Zdunowo	44,00

Gminne obszary przestrzeni publicznej

Obszary przestrzeni publicznej to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów

⁵⁴ Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Załuski, przyjęty uchwałą uchwały Nr 185/XXIX/2013 Rady Gminy Załuski z dnia 25 września 2013 r.

społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.⁵⁵ Urządzenia sportowe oraz place zabaw znajdują się głównie przy budynkach szkół. Przy Szkole Podstawowej im. Ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy, Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Kroczewie, Szkole Podstawowej im. Władysława Stanisława Reymonta w Stróżewie oraz Zespole Szkół w Szczytnie funkcjonują plac zabaw oraz boisko przy każdym z obiektów. Obiekty rekreacyjno-sportowe funkcjonują także w Karolinowie, Nowych Olszynch, Nowych Wrońskach i Załuskach.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Załuski znajdują się następujące obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, Delegaturę w Ciechanowie:

1. Kroczewo – Kościół parafialny p.w. MB Bolesnej, najbliższe otoczenie w promieniu 50m , nr rej. A-73 z dn. 08.12.1958,
2. Szczytno – Dworek i przyległy drzewostan, nr rej. A-151 z dn. 03.05.1962,
3. Szczytno – Park podworski, nr rej. A-151 z dn. 30.08.1980,
4. Załuski – Aleja dojazdowa do d. parku, nr rej. A-185 z dn. 01.06.1980,
5. Zdunowo – Zespół podworski: dwór, park i aleja lipowa, nr rej. A-186 z dn. 01.06.1980.

4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Do uznania obszaru gminy jako zdegradowanego konieczna jest diagnoza stanu w zakresie sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przyjęto następujące wskaźniki delimitacyjne:

WG1 - liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [szt./os.],

WG2 - udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%],

WG3 - udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%],

WŚ1 - ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostek urbanistycznych [Mg/ha],

WŚ2 - udział terenów zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%],

WF1 - liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

⁵⁵ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.

WF2 - liczba przyłączy kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF3 - udział mieszkań wybudowanych przed 1988 rokiem w ogólnej liczbie budynków w danej jednostce urbanistycznej [%].

Wartości wybranych wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym zostały zestawione w Załączniku nr 2.

Wyliczone wartości wskaźników syntetycznych dla poszczególnych sfer: gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2) i przestrzenno-funkcjonalnej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym, zostały przedstawione w tabeli nr 9. Analogicznie jak przy diagnozie sytuacji społecznej, do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną. Kolorem zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik przyjął wartość większą niż wartość średniej arytmetycznej. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny przyjmuje wartość niższą niż wartość średniej arytmetycznej oznaczono kolorem czerwonym, a wartości wskaźnika syntetycznego wyróżniono pogrubioną czcionką.

Tabela nr 10 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Sfera gospodarcza (Wp1)	Sfera środowiskowa (Wp2)	Sfera funkcjonalno-przestrzenna (Wp3)
1	II	Gostolin	-0,38	0,16	-0,99
2	III	Kamienica	-0,12	-1,24	0,22
3	IV	Kamienica Wygoda	-1,08	0,49	0,04
4	V	Karolinowo	0,32	-0,02	0,48
5	VII	Kroczewo	0,24	0,54	-0,32
6	IX	Naborowo	0,23	-0,67	-0,46
7	XI	Naborówiec	0,24	-0,53	0,39
8	XIII	Nowe Olszyny	-0,26	0,28	0,67
9	XIV	Nowe Wrońska	-0,22	-0,25	0,24
10	XVI	Przyborowice Górne	1,26	0,39	-0,93
11	XVIII	Słotwin	1,52	0,23	0,86
12	XXI	Stare Olszyny	-0,14	-1,60	1,70

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Sfera gospodarcza (Wp1)	Sfera środowiskowa (Wp2)	Sfera funkcjonalno-przestrzenna (Wp3)
13	XXII	Stare Wrońska	-0,51	-0,09	0,27
14	XXIII	Stróżewo	-0,35	0,03	-0,48
15	XXIV	Szczytniki	0,16	0,49	-0,55
16	XXV	Szczytno	0,39	0,23	-0,21
17	XXVI	Wilamy	-0,76	-0,58	-0,43
18	XXVIII	Załuski	0,49	1,47	-0,45
19	XXIX	Zdunowo	-1,04	0,68	-0,04

Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono **obszary zdegradowane** na terenie Gminy Załuski, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jeden ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp) gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym zostały zestawione w tabeli nr 10.

Tabela nr 11 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp), gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Wp	Wp1	Wp2	Wp3	Obszar zdegradowany
1	II	Gostolin	-0,48	-0,38	0,16	-0,99	tak
2	III	Kamienica	-0,19	-0,12	-1,24	0,22	tak
3	IV	Kamienica Wygoda	-0,31	-1,08	0,49	0,04	tak
4	V	Karolinowo	-0,03	0,32	-0,02	0,48	tak
5	VII	Kroczewo	-0,16	0,24	0,54	-0,32	tak
6	IX	Naborowo	-0,10	0,23	-0,67	-0,46	tak
7	XI	Naborówiec	0,00	0,24	-0,53	0,39	tak
8	XIII	Nowe Olszyny	-0,26	-0,26	0,28	0,67	tak
9	XIV	Nowe Wrońska	-0,02	-0,22	-0,25	0,24	tak
10	XVI	Przyborowice Górne	-0,42	1,26	0,39	-0,93	tak

Lp.	Symbol	Nazwa	Wp	Wp1	Wp2	Wp3	Obszar zdegradowany
11	XVIII	Słotwin	-0,01	1,52	0,23	0,86	nie
12	XXI	Stare Olszyny	-0,26	-0,14	-1,60	1,70	tak
13	XXII	Stare Wrońska	-0,14	-0,51	-0,09	0,27	tak
14	XXIII	Stróżewo	-0,22	-0,35	0,03	-0,48	tak
15	XXIV	Szczytniki	-0,15	0,16	0,49	-0,55	tak
16	XXV	Szczytno	-0,05	0,39	0,23	-0,21	tak
17	XXVI	Wilamy	-0,71	-0,76	-0,58	-0,43	tak
18	XXVIII	Załuski	-0,09	0,49	1,47	-0,45	tak
19	XXIX	Zdunowo	-0,44	-1,04	0,68	-0,04	tak

Rozmieszczenie przestrzenne obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Załuski zostało przedstawione na mapie nr 13.

Mapa nr 13 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Załuski

Diagnoza stanu posłużyła do wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie Załuski, które mają zostać objęte Programem Rewitalizacji Gminy Załuski. Łączna liczba mieszkańców i powierzchnia obszarów zdegradowanych została zestawiona w tabeli nr 11.

Tabela nr 12 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	II	Gostolin	118	228,41
2	III	Kamienica	382	704,51
3	IV	Kamienica Wygoda	133	185,75
4	V	Karolinowo	167	346,14
5	VII	Kroczewo	638	584,4
6	IX	Naborowo	168	242,75
7	XI	Naborówiec	210	399,5
8	XIII	Nowe Olszyny	115	381,19
9	XIV	Nowe Wrońska	242	268,51

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
10	XVI	Przyborowice Górne	82	304,57
11	XXI	Stare Olszyny	150	356,28
12	XXII	Stare Wrońska	143	440,49
13	XXIII	Stróżewo	312	379,59
14	XXIV	Szczytniki	127	238,34
15	XXV	Szczytno	300	484,70
16	XXVI	Wilamy	147	242,24
17	XXVIII	Załuski	415	469,74
18	XXIX	Zdunowo	364	434,75
Razem			4 213	6 691,86

4.5. Obszary rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako **obszar rewitalizacji** (art. 10 ustawy). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Na wyznaczonych obszarach zdegradowanych Gminy Załuski mieszka 74,47% mieszkańców, a ich powierzchnia stanowi 61,75% łącznej powierzchni gminy. Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Załuski, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności oraz zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, wyrażone w „Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów. Zgodnie z *Instrukcją* wykorzystano dodatkowe analizy, ankiety i wywiady pogłębione z interesariuszami *Programu* w celu określenia obszaru, mającego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, a który powinien zostać objęty procesem rewitalizacji.

Tabela nr 13 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów rewitalizacji

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	III	Kamienica	191	37,53
2	V	Karolinowo	167	346,14
3	VII	Kroczewo	255	50,73
4	XIII	Nowe Olszyny	115	381,19
5	XXII	Stare Wrońska	143	440,49
6	XXV	Szczytno	300	484,70
7	XXVIII	Załuski	125	20,77
8	XXIX	Zdunowo	109	83,63
Razem			1 405	1 845,18
Udział			25%	17%

Przestrzenne rozmieszczenie obszaru rewitalizacji zostało przedstawione na mapie nr 14.

Mapa nr 14 Obszary rewitalizacji Gminy Załuski

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje osiem następujących podobszarów: sołectwa Karolinowo, Nowe Olszyny, Stare Wrońska, Szczytno oraz część miejscowości Kamienica, Kroczewo, Załuski oraz Zdunowo. Zgodnie z wymogami ustawy stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio jest to 17% powierzchni Gminy, zamieszkiwane przez 25% ludności. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych. Stosunkowo wysoki jest udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców, a także osób długotrwale pozostających bez pracy. Wśród bezrobotnych przeważają osoby młode do 35 roku życia, a 48% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym lub niepełnym podstawowym. Na wyznaczonym obszarze 9% spośród wszystkich mieszkańców korzysta z pomocy świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. 80% lokali komunalnych znajduje się w Karolinowie lub w Kamienicy, żaden lokal nie został poddany procesowi termomodernizacji. Na obszarze występuje także podwyższony poziom przestępczości w porównaniu z obszarami nie znajdującymi się w stanie kryzysowym. Jednocześnie obserwowana jest niższa aktywność społeczna mieszkańców. Ponadto w wybranym obszarze wystąpiły także niekorzystne zjawiska w sferze gospodarczej,

środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Stosunkowo niska jest przedsiębiorczość mieszkańców, przejawiająca się chęcią prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Niski jest udział terenów zielonych, w tym przeznaczonych do rozwoju turystyki i rekreacji, a nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach gminy ma negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców. Nie wszystkie budynki mieszkalne są podłączone do sieci wodociągowej, jak również stosunkowo niewiele gospodarstw posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Wyznaczony obszar rewitalizacji jest istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnego, budowania tożsamości oraz miejsc integracji społecznej. Na obszarze znajdują się:

- Urząd Gminy,
- Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej w Kamienicy,
- Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Kroczewie,
- Kaplica w Szczytnie,
- Bank Spółdzielczy w Załuskach,
- Urząd Pocztowy,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy,
- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Kroczewie,
- Zespół Szkół w Szczytnie,
- Ochotnicze Straże Pożarne,
- Kontraktowy Ośrodek Zdrowia w Załuskach,
- Apteka,
- Gminna Biblioteka Publiczna.

Ponadto na wyznaczonym obszarze organizowane są wydarzenia o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i integracyjnym o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym. Mając na uwadze powyższe, stwierdzono, iż obszary: Karolinowo, Nowe Olszyny, Stare Wrońska, Szczytno oraz część miejscowości Kamienica, Kroczewo, Załuski oraz Zdunowo posiadają wszystkie cechy obszaru rewitalizacji i dlatego powinny stanowić obszar rewitalizacji. Wnioski płynące z partycypacji społecznej pokrywają się z opracowaną diagnozą stanu.

Granice obszarów rewitalizacji zostały przedstawione na mapie, stanowiącej załącznik nr 5 do niniejszego opracowania. Integralną częścią Programu jest mapa gminy w skali 1:1000 w formie elektronicznej. Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki.

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju Gminy zdefiniowaną w „Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”, która brzmi następująco: **„Gmina Załuski miejscem, w którym podnoszący się poziom życia oraz stabilność egzystencjalna sprawia, że lokalna społeczność w coraz większym stopniu identyfikuje się z Gminą Załuski, jako miejscem pochodzenia, zamieszkania, ale również w kontekście więzi społecznych.”**

Działania rewitalizacyjne dla Gminy Załuski, obejmujące obszar następujących miejscowości: Karolinowo, Nowe Olszyny, Stare Wrońska, Szczytno oraz części miejscowości: Kamienica, Kroczewo, Załuski oraz Zdunowo, przebiegały będą we wszystkich sferach życia społeczno-gospodarczego gminy.

Sfera społeczna

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problem poziomu bezrobocia i ubóstwa. Gmina Załuski stanie się obszarem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji, a także będzie stanowiła forum aktywnej współpracy pomiędzy administracją publiczną, mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie gminy, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej nastąpi aktywizacja gospodarcza mieszkańców, a gmina będzie obszarem, gdzie istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej funkcjonującym i potencjalnym podmiotom gospodarczym.

Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy dwutlenkiem węgla, a także usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków na terenie Gminy.

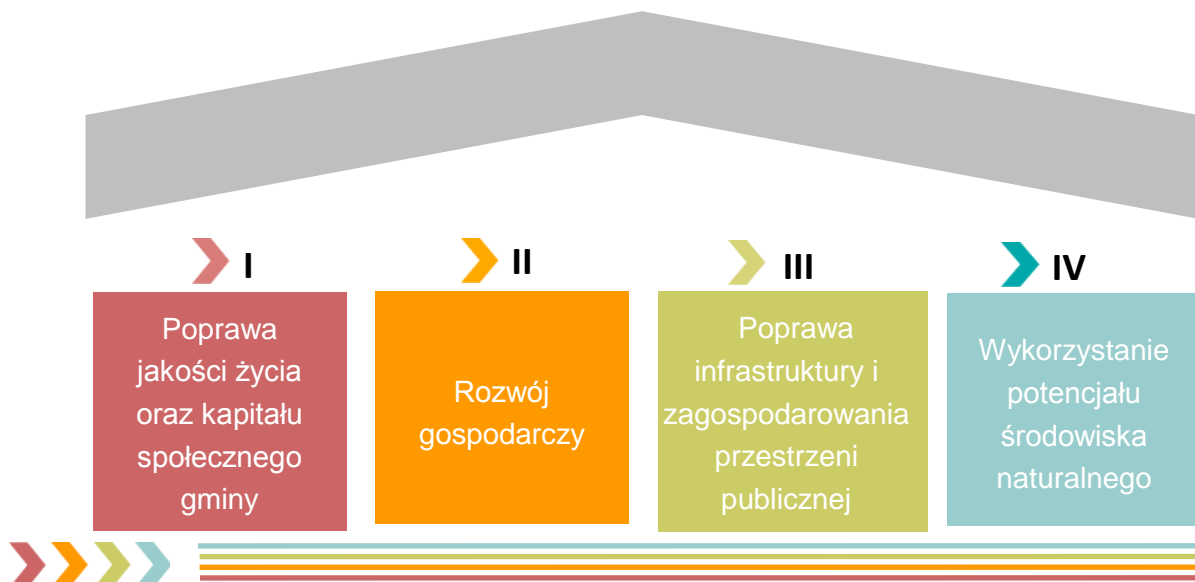
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej gmina będzie cechowała się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, nastąpi poprawa stanu obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła przyczynek do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów Gminy. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Załuski, z wykorzystaniem wniosków i postulatów zebranych w ramach partycypacji społecznej w formie ankietyzacji, warsztatów oraz spacerów studyjnych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz ustalenia hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych i uwzględnieniu celów i kierunków wyznaczonych w dokumentach programowych Gminy oraz krajowych i wojewódzkich strategiach i planach, podejmujących tematykę rozwoju, wyznaczone zostały cele rewitalizacji gminy.

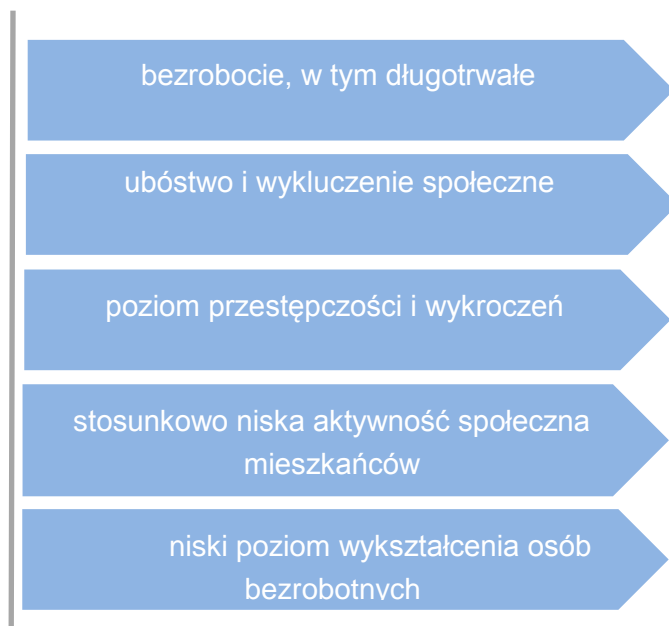
Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem konsultacji społecznych, zostały zdefiniowane w niniejszym *Programie* jako:

Uwzględniając postulat spójności działań, programowanie rewitalizacji jest komplementarne z planowaniem przestrzennym i gminną polityką społeczną, a także z zadaniami z zakresu edukacji, sportu oraz z polityką kulturalną gminy.

Postawione cele stanowią przełożenie wizji we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych związanych z rewitalizacją Gminy Załuski i obejmujących rozwój społeczny, przestrzenny i gospodarczy na obszarze rewitalizacji, a także wspierającym dążenie do polepszenia warunków w pozostałych obszarach Gminy.

Kierunki działań skierowane są na eliminację bądź ograniczenie natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych, występujących na terenie Gminy:

Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądaných efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego Gminy

- Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu.
- Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej.
- Zapewnienie dostępu i wysokiego poziomu edukacji mieszkańcom wszystkich grup wiekowych.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację.

Rozwój gospodarczy

- Aktywizacja zawodowa mieszkańców.
- Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej.

Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej

- Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej.
- Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych.
- Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej.
- Poprawa stanu technicznego budynków oraz wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną.
- Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury.
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego.
- Modernizacja infrastruktury technicznej i zwiększenie dostępności mieszkańców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego

- Zwiększenie wykorzystania zasobów kulturowych i krajobrazowych.
- Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców.
- Poprawa stanu środowiska.
- Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Promowanie porządku w przestrzeniach publicznych.

7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

W niniejszym *Programie* zaplanowane zostały projekty zintegrowane, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji Gminy. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia. Każdy z interesariuszy posiadał możliwość zgłaszania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*.

Założenia niniejszego *Programu* będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań, ale będzie podlegała corocznemu monitoringowi i aktualizacji, w tym także w szczególności w odniesieniu do harmonogramu realizacji projektów i możliwości pozyskania finansowania z różnych źródeł. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

Wśród podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienić należy:

1. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie.
3. Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Kamienicy
4. Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Karolinowie
5. Zagospodarowanie terenu parku wraz z budową infrastruktury technicznej w Kroczewie
6. Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Olszynach
7. Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Wrońskach

8. Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Szczytnie
9. Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Załuskach
10. Budowa ciągu komunikacji pieszo-rowerowej w Kroczewie
11. Zagospodarowanie terenu parafialnego wraz z modernizacją budynków Kościoła i plebanii w Kamienicy
12. Renowacja i modernizacja obiektów kościelnych w Kroczewie
13. Rewitalizacja alei zabytkowej w Zdunowie.

Dla każdego projektu wskazano podmioty odpowiedzialne i miejsce realizacji projektów, zakres i planowany termin realizacji, szacowaną wartość i możliwe źródła finansowania projektu, prognozowane rezultaty oraz wskaźniki rezultatu.

POPRAWA ZDOLNOŚCI DO ZATRUDNIENIA OSÓB NIEAKTYWNYCH ZAWODOWO I OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Podmioty realizujące	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach
Miejsce realizacji	Załuski 77B/1, 09-142 Załuski
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia zakłada się realizację m.in. następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, w tym osób młodych i osób po 50. roku życia, ➤ ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, ➤ aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. <p>Przy realizacji projektu Zakłada się współpracę Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku.</p>
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020</p>
Szacowana wartość zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i> , działanie 8.2 <i>Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo</i> , działanie 9.1 <i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</i>), Powiatowy Urząd Pracy (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i>), Program Wiedza Edukacja Rozwój (działanie 1.2 <i>Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy</i>), środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie ograniczenie skali zjawiska bezrobocia na terenie obszaru rewitalizacji i Gminy, gdyż projekt dedykowany jest wszystkim mieszkańcom gminy, pozostającym bez zatrudnienia. Ograniczona w ten sposób zostanie także skala ubóstwa, a także podniesione zostaną kwalifikacje zawodowe uczestników kursów. Wszystkie te działania doprowadzą w dłuższej

Wskaźniki rezultatu	<p>perspektywie czasu do większej spójności społecznej i wzmocnienia więzi, a pośrednio do poprawy wizerunku obszaru rewitalizacji.</p> <p>Wsparcie osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym realizowane będzie z wykorzystaniem usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym. Planowane kierunki działań obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ diagnozę indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu, ➤ podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, ➤ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, ➤ wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, ➤ pracę socjalną, ➤ usługi asystenckie, w tym m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, ➤ inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia (m.in. staże, praktyki zawodowe), ➤ poradnictwo psychologiczne, prawne i obywatelskie, ➤ kursy i szkolenia, mające na celu nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji. <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, a także rozwój gospodarczy.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski</p> <p>Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pozostających bez pracy – 4 szt.</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.</p>
---------------------	--

INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW PRZEZ WSPÓLNE DZIAŁANIE

Podmioty realizujące	Klub Integracji Społecznej w Gminie Załuski, Ochotnicze Straże Pożarne, Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Gmina Załuski
Zakres projektu	<p>W ramach realizacji przedsięwzięcia zakłada się wykorzystanie zasobów Gminy Załuski poprzez wspólne i aktywne spędzanie wolnego czasu całych rodzin, integracji międzypokoleniowej i społecznej. Do planowanych wydarzeń organizowanych w świetlicach wiejskich i remizach strażackich będą należały m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Powiatowy Przegląd Zespołów Tanecznych, ➤ obchody Dnia Dziecka, Dnia Strażaka, Święta Niepodległości, ➤ kulinarne spotkania gospodyń,

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ festyny rodzinne, ➤ jarmarki produktów lokalnych i rękodzieła, ➤ zawody strażackie.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	Do uzupełnienia w późniejszym etapie realizacji <i>Programu</i>
Proponowane źródła finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność)</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna”, środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	<p>Efektom realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa wizerunku Gminy jako obszaru atrakcyjnego kulturowo. Mieszkańcy będą mieli możliwość integracji sąsiedzkiej, a także do prezentacji własnych zainteresowań i osiągnięć. Budowana będzie tożsamość regionalna, a społeczność lokalna będzie postrzegana jako środowisko otwarte. Działania o charakterze kulturalnym i integracyjnym aktywizują społeczność lokalną, wpływają na spójność społeczną i postawy obywatelskie. Zakłada się poprawę świadomości historycznej i zachowanie dziedzictwa lokalnego. Działania będą jednocześnie służyły wsparciu środowiska lokalnego w aktywności społecznej jako realizację potrzeb inicjowania przedsięwzięć integrujących społeczność lokalną.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba zorganizowanych imprez o charakterze społeczno-kulturalnym – 10 szt.</p> <p>Liczba uczestników imprez o charakterze społeczno-kulturalnym – 200 os.</p>

ZAGOSPODAROWANIE TERENU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W KAMIENICY

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Kamienica 44A, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0003.163/1 i 163/6
Zakres projektu	Planowane jest utwardzenie terenu i budowa ogrodzenia oraz budowa boiska trawiastego.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	800 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności</i>

Prognozowane rezultaty	<p>wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury), środki własne Gminy, budżet obywatelski</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Budowa boiska trawiastego wzbogaci ofertę zajęć sportowych dla uczniów, ale także poza godzinami pracy szkoły – dla wszystkich mieszkańców Gminy, zapewniając wzrost integracji społecznej oraz poprawę warunków życia mieszkańców. Planowana jest organizacja imprez sportowych, turniejów i rozgrywek dla dzieci i młodzieży, a także dorosłych mieszkańców Gminy. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia sportowe – 70 os.</p> <p>Liczba sportowych imprez gminnych – 5 szt.</p>

ZAGOSPODAROWANIE TERENU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W KAROLINOWIE

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Karolinowo, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0005.233/1, 233/2, 233/3, 234 i 235
Zakres projektu	Planowane jest utwardzenie terenu, alejek oraz drogi, jak również zagospodarowanie terenu.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	350 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin

	<p>poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Karolinowa</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 30 os.

ZAGOSPODAROWANIE TERENU PARKU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W KROCZEWIE

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Kroczevo, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0007.36
Zakres projektu	Planowane jest utwardzenie alejek, zamontowanie oświetlenia energooszczędnego, odmulenie dwóch stawów wraz dopływem oraz budowa placu zabaw.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	1 000 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Kroczeva Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 40 os.

ZAGOSPODAROWANIE TERENU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W NOWYCH OLSZYNACH

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Nowe Olszyny, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0012.102/4
Zakres projektu	Planowana jest budowa boiska do piłki nożnej i siatkowej, budowa ogrodzenia oraz zamontowanie oświetlenia, elementów małej architektury i budowa zaplecza sanitarnego.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	300 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Budowa boisk wzbogaci ofertę zajęć sportowych dla wszystkich mieszkańców Gminy, zapewniając wzrost integracji społecznej oraz poprawę warunków życia mieszkańców. Planowana jest organizacja imprez sportowych, turniejów i rozgrywek dla dzieci i młodzieży, a także dorosłych mieszkańców Gminy. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Nowych Olszyn Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 40 os.

ZAGOSPODAROWANIE TERENU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W NOWYCH WROŃSKACH

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Nowe Wrońska, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0013.163/5 i 163/6
Zakres projektu	Planowane jest częściowe utwardzenie terenu oraz budowa zaplecza

Planowany termin realizacji	sanitarnego przy zespole boisk. Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	400 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Nowych Wrońsk Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 30 os.

ZAGOSPODAROWANIE TERENU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W SZCZYTNIE

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Szczytno, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0023.335/11 i 350/15
Zakres projektu	Planowane jest utwardzenie terenu, budowa placu zabaw, dostosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych oraz przebudowa zaplecza sanitarnego.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	500 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im

	<p>nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Szczytna</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 20 os.

ZAGOSPODAROWANIE TERENU WRAZ Z BUDOWĄ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W ZAŁUSKACH

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Załuski, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0026.70/3, 70/12, 70/19, 119 i 120
Zakres projektu	Planowana jest budowa chodników, utwardzenie terenu, budowa zaplecza sanitarnego oraz sieci kanalizacji deszczowej.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	700 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 40 os.

ZAGOSPODAROWANIE TERENU PARAFIALNEGO WRAZ Z MODERNIZACJĄ BUDYNKÓW KOŚCIOŁA I PLEBANII W KAMIENICY

Podmioty realizujące	Parafia pw. Opatrzności Bożej w Kamienicy
Miejsce realizacji	Kamienica, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0003.31, 32, 60 ,69/4, 70, 104, 106/4 i 278/1
Zakres projektu	Planowany jest remont kapitalny budynku Kościoła i plebanii oraz zagospodarowanie terenu, w tym m.in.: położenie kostki brukowej, zagospodarowanie terenu parkingu, wymiana ogrodzenia oraz budowa infrastruktury technicznej (ławek i oświetlenia).
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	500 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2. <i>Efektywność energetyczna</i>), RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M10 - <i>Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne</i>), Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, środki własne Parafii i Diecezji Płockiej
Prognozowane rezultaty	Głównym celem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków Parafii w Kamienicy, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza. Założony cel jest zgodny z celem strategicznym realizacji „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski”, jakim jest redukcja emisji dwutlenku węgla do 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego. Redukcja emisji dwutlenku węgla będzie wynikiem zmniejszenia zużycia energii finalnej. Realizacja przedsięwzięcia odpowiada również na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski Liczba podmiotów realizujących cele społeczne na zrewitalizowanym obszarze – 1 szt.

BUDOWA CIĄGU KOMUNIKACJI PIESZO-ROWEROWEJ W KROCZEWIE

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Kroczewo, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0007.52
Zakres projektu	Planowana jest budowa ścieżki pieszo-rowerowej wraz z położeniem nowych chodników i montażem nowego oświetlenia.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	450 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego . Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu – 40 os.

RENOWACJA I MODERNIZACJA OBIEKTÓW KOŚCIELNYCH W KROCZEWIE

Podmioty realizujące	Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Kroczewie
Miejsce realizacji	Kroczewo, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0007.56, 57, 61/2 i 292
Zakres projektu	Planowana jest termomodernizacja plebanii i Kościoła, montaż paneli fotowoltaicznych oraz pomp ciepła, budowa ogrodzenia, zagospodarowanie terenu cmentarza (utwardzenie alejek, montaż oświetlenia energooszczędnego) oraz odnowienie zabytkowych organów w Kościele.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020

Szacowana wartość	800 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2. <i>Efektywność energetyczna</i>), RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 5.3 <i>Dziedzictwo kulturowe</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 2. <i>Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M10 - <i>Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne</i>), Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie, środki własne Parafii i Diecezji Płockiej
Prognozowane rezultaty	Realizacja inwestycji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego. Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na architekturę i poprawę wizerunku Gminy, a także zabezpieczenie substancji zabytkowej kościoła i jego ochronę przed dalszym niszczeniem, wymiennie wpłynie na poprawę jakości przestrzeni publicznej. Dzięki planowanym zmianom okolice kościoła zyskają atrakcyjniejszy wygląd. Dodatkowym celem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków Parafii w Kroczewie, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza. Założony cel jest zgodny z celem strategicznym realizacji „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Załuski”, jakim jest redukcja emisji dwutlenku węgla do 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego. Redukcja emisji dwutlenku węgla będzie wynikiem zmniejszenia zużycia energii finalnej Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Załuski Liczba podmiotów realizujących cele społeczne na zrewitalizowanym obszarze – 1 szt.

REWITALIZACJA ALEI ZABYTKOWEJ W ZDUNOWIE

Podmioty realizujące	Gmina Załuski
Miejsce realizacji	Zdunowo, 09-142 Załuski, dz. ew. 142012_2.0027.49
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest budowa drogi wraz z pielęgnacją drzew alei zabytkowej.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	250 000 zł

Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 5.3 <i>Dziedzictwo kulturowe</i>), RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 2. <i>Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie, środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	Realizacja inwestycji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego. Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na architekturę i poprawę wizerunku Gminy, a także zabezpieczenie substancji zabytkowej alei i jej ochronę przed dalszym niszczeniem, wymiennie wpłynie na poprawę jakości przestrzeni publicznej. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Zdunowa Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu – 20 os.

Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Tabela nr 14 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt	2017	2018	2019	2020
Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym				
Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działania				
Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Kamienicy				
Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Karolinowie				
Zagospodarowanie terenu parku wraz z budową infrastruktury technicznej w Kroczewie				

Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Olszynach	
Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Wrońskach	
Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Szczytnie	
Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Załuskach	
Zagospodarowanie terenu parafialnego wraz z modernizacją budynków Kościoła i plebanii w Kamienicy	
Budowa ciągu komunikacji pieszo-rowerowej w Kroczewie	
Renowacja i modernizacja obiektów kościelnych w Kroczewie	
Rewitalizacja alei zabytkowej w Zdunowie	

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki.

8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji *Programu*.

Cel 1: Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy

- Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia. W ramach działania wspierane będą projekty, których zadaniem będzie podnoszenie umiejętności i kwalifikacji osób bezrobotnych. Szczególny nacisk położony będzie na aktywizację osób powracających na rynek pracy, kobiety i osoby długotrwale bezrobotne, szkolenia lub inne formy podnoszenia umiejętności, służące poprawie kwalifikacji i zdolności do zatrudnienia, udział w kursach zawodowych, stażach u pracodawcy. Przy realizacji zadań przewidziana jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Płońsku.
- Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działań wspierane będą projekty ukierunkowane na: aktywizację społeczno-zawodową, wsparcie rodzin wielodzietnych, rozwój dziennych form wsparcia, tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi, usług środowiskowych, usług społecznych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, wsparcie osób niepełnosprawnych.
- Edukacja przedszkolna. W ramach działań wspierane będzie tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego, wydłużanie godzin pracy placówek wychowania przedszkolnego, doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli wychowania przedszkolnego.
- Organizacje pozarządowe. W ramach działań wspierana będzie działalność organizacji pozarządowych, akcje informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Poprawa efektywności kształcenia. W ramach działań wspierane będą projekty, których celem będzie poprawa wyników nauczania uzyskanych przez uczniów, zajęcia dodatkowe, różne formy rozwijające uzdolnienia, nowe formy i programy nauczania, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci, kółka zainteresowań, np. fotograficzne, filmowe, plastyczne, sportowe, muzyczne, teatralne, itp. Działania te służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. W zakresie kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wspierane będą projekty w zakresie porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematyczno-przyrodniczych, kompetencji

informatycznych oraz właściwych postaw i umiejętności, tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej czy postaw przedsiębiorczych.

- Realizacja programów stypendialnych. Stypendia będą skierowane do uczniów z wysokimi wynikami w nauce przedmiotów ogólnych oraz za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sztuki i kultury.
- Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych. W ramach działania wspierane będą projekty i kursy dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji cyfrowych i językowych.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. W ramach działania podejmowane będą inicjatywy, mające na celu zainteresowanie historią, kulturą i lokalnymi tradycjami. Zakłada się organizację wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych, w tym o charakterze cyklicznym, tj. Powiatowy Przegląd Zespołów Tanecznych, Dzień Strażaka. Planuje się także realizację zajęć sportowo-rekreacyjnych. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel 2: Rozwój gospodarczy

- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych. W ramach działań wspierane będzie, we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Płońsku, zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności przez pracowników.
- Promocja samozatrudnienia. Celem działania w tym obszarze będzie wsparcie zaangażowania na rzecz osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Planowane formy wsparcia są następujące: doradztwa, szkoleń lub poprawy w dostępie do finansowania mikroprzedsiębiorstw. Przy realizacji zadań przewidziana jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Płońsku.
- Rozwój ekonomii społecznej poprzez wsparcie dla projektów i inicjatyw w obszarze działalności gospodarczej, które łączą cele społeczne i ekonomiczne. Realizacja projektów będzie służyła budowaniu potencjału społecznego na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Istotną kwestią jest współpraca z władzami samorządowymi, tworzenie partnerstw dla realizacji określonych przedsięwzięć dla rozwoju lokalnego.

Cel 3: Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej

- Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych. W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków mieszkalnych, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację obiektów (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana/modernizacja instalacji wewnętrznej).

- Poprawa stanu technicznego budynków gospodarczych. W ramach działań zakłada się remonty, naprawy, modernizacje budynków gospodarczych i uporządkowanie otoczenia.
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz podłączenie nowych odbiorców.
- Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Nadanie terenom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i miejsc spotkań i rekreacji dla mieszkańców, w tym modernizacja istniejącej infrastruktury, drzewostanu, małej architektury, budowa miejsc odpoczynku (ławki, grille, altany).
- Drogi i chodniki. W ramach działań budowane będą nowe odcinki dróg, wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników.
- Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego. W ramach działań wykonana zostanie modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne, rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych lamp oświetleniowych, wykorzystanie OZE do oświetlania.

Cel 4: Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych na terenie Gminy.
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych zlokalizowanych na terenie Gminy.
- Wymiana źródeł ciepła i sprzętów gospodarstwa domowego na energooszczędne i niskoemisyjne.
- Zagospodarowanie terenów zielonych, stanowiących własność Gminy, na tereny rekreacyjne dla mieszkańców.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach:

- przestrzennej, oznaczającej konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji *Programu* wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- problemowej, oznaczającej konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że *Program* będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym,
- proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania *Programem*, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania *Programu*,
- źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z *Programu* zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Komplementarność przestrzenna

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie *Programu* na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowolającym stanem obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W *Programie* zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się, że ich realizacji w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar Gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe

funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urządzenia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary Gminy.

Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione na poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie, zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Kamienicy, zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Karolinowie, zagospodarowanie terenu parku wraz z budową infrastruktury technicznej w Kroczewie, zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Olszynch, zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Wrońskach, zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Szczytnie, zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Załuskach, zagospodarowanie terenu parafialnego wraz z modernizacją budynków Kościoła i plebanii w Kamienicy, budowę ciągu komunikacji pieszo-rowerowej w Kroczewie, renowację i modernizację obiektów kościelnych w Kroczewie oraz rewitalizację alei zabytkowej w Zdunowie.

Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów *Programu*. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego.

Wszystkie zaplanowane działania w ramach *Programu* zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie Gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach *Programu*, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych.

W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także przywracanie wartości zabytkom Gminy oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej Gminy i ochronę środowiska naturalnego. Wśród podstawowych projektów rewitalizacyjnych wymieniono następujące:

- poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, która przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, a także rozwój gospodarczy,
- integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie w ramach celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy,
- zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Kamienicy w ramach celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Karolinowie w ramach realizacji celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie terenu parku wraz z budową infrastruktury technicznej w Kroczewie w ramach realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Olszynach w ramach realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Wrońskach w ramach realizacji celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Szczytnie w ramach realizacji celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Załuskach w ramach realizacji celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,

- zagospodarowanie terenu parafialnego wraz z modernizacją budynków Kościoła i plebanii w Kamienicy w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego,
- budowa ciągu komunikacji pieszo-rowerowej w Kroczewie w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego,
- renowacja i modernizacja obiektów kościelnych w Kroczewie w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego,
- rewitalizacja alei zabytkowej w Zdunowie w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w *Programie*, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warta jest podkreślenia komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno- zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania *Programem* rewitalizacji w przyjętym w Gminie systemie zarządzania procesami.

W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania *Programu*. Procedury wdrażania *Programu*, zaprojektowane w rozdziale 12, wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowić będą pracownicy Urzędu Gminy.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Projekty zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Poniżej zestawiono najważniejsze działania o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Gminie Załuski.

Tabela nr 15 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Załuski w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Wartość całkowita [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
1	Budowa placu zabaw przy przedszkolu przy Zespole Szkół w Kroczewie	2013	24 950,58	14 199,52
2	Modernizacja wraz z budową kotłowni gazowej budynku z siedzibą punktu informacji turystycznej i pracowni komputerowej w Załuskach (budynek GOPSu) oraz budowa trzech placów zabaw w Szczytnie, Kamienicy i Stróżewie	2014	426 166,50	210 091,00
3	Budowa boiska z kompleksem sportowo rekreacyjnym w miejscowości Wrońska	2014	483 547,18	313 726,00
4	Budowa indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Załuski	2014	1 865 035,45	1 137 501,61
5	Realizacja projektu „Likwidacja barier wykluczenia cyfrowego na obszarze Gminy Załuski” (w ramach projektu założono 7 świetlic komputerowych z dostępem do Internetu - 10 komputerów na każdą świetlicę oraz przekazano 100 gospodarstwom domowym komputer wraz z dostępem do Internetu)	2011-2014	1 672 996,72	1 592 525,45

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w *Programie*, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergii. Należy podkreślić, że ujęte w *Programie* przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych,

wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, funduszy publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych Gminy i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

10. Indykatywne ramy finansowe

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych przedsięwzięć i projektów i rewitalizacyjnych zostały przedstawione w tabeli nr 1.

Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane więc powinny zostać środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy, ale także środki pozostałych interesariuszy *Programu* i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela nr 16 Indykatywne ramy finansowe

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
1	<p>Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach</p> zł	<p>RPO WM działanie 8. 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, dofinansowanie 100% Fundusz Pracy</p> <p>RPO WM Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny</p> <p>RPO WM Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny</p> <p>RPO WM Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny</p> <p>Program Wiedza Edukacja Rozwój Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny</p>
2	<p>Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie</p>	Do uzupełnienia w późniejszym	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność),

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
	Klub Integracji Społecznej w Gminie Załuski, Ochotnicze Straże Pożarne, Gmina Załuski	terminie realizacji Programu	intensywność pomocy wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych operacji, w zależności od kategorii beneficjenta, rodzaju operacji oraz zapisów LSR Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja kulturalna”, maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania wynosi 50% lub 80%
3	Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Kamienicy Gmina Załuski	800 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
4	Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Karolinowie Gmina Załuski	350 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
5	Zagospodarowanie terenu parku wraz z budową infrastruktury technicznej w Kroczewie Gmina Załuski	1 000 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
6	Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Olszynach Gmina Załuski	300 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW,

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			36,37% wkład własny
7	Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Nowych Wrońskach Gmina Załuski	400 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
8	Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Szczytnie Gmina Załuski	500 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
9	Zagospodarowanie terenu wraz z budową infrastruktury technicznej w Załuskach Gmina Załuski	700 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
10	Zagospodarowanie terenu parafialnego wraz z modernizacją budynków Kościoła i plebanii w Kamienicy Parafia pw. Opatrzności Bożej w Kamienicy	500 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2. Efektywność energetyczna RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M10 - Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			<p>przyznawana do gruntów ornych w wysokości:</p> <p>a. 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha,</p> <p>b. 75% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha,</p> <p>c. 60% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 100 ha.</p> <p>Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.</p>
11	<p>Budowa ciągu komunikacji pieszo-rowerowej w Kroczewie</p> <p>Gmina Załuski</p>	450 000 zł	<p>RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny</p>
12	<p>Renowacja i modernizacja obiektów kościelnych w Kroczewie</p> <p>Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Kroczewie</p>	800 000 zł	<p>RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2. Efektywność energetyczna</p> <p>RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Parafii i Diecezji Płockiej, kredyt bankowy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne Parafii i Diecezji Płockiej, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M10 - Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych w wysokości:</p> <p>d. 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha,</p> <p>e. 75% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha,</p> <p>f. 60% stawki podstawowej - za powierzchnię</p>

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			<p>powyżej 100 ha.</p> <p>Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego</p> <p>Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.</p>
13	<p>Rewitalizacja alei zabytkowej w Zdunowie</p> <p>Gmina Załuski</p>	250 000 zł	<p>RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Gminy, kredyt bankowy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne Gminy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne Gminy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w</p>

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			<p>tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny</p> <p>Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.</p>

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na potrzebę określenia stopnia realizacji zasady partnerstwa i partycypacji w odniesieniu do programu rewitalizacji, zarówno na etapie jego przygotowania, jak również na etapach wdrażania i oceny jego efektów.⁵⁶

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymanie efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszenia własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. W ustawie w katalogu interesariuszy wymieniono m.in.⁵⁷

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdujące się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej i inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy. Zgodnie z ustawą przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących

⁵⁶ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

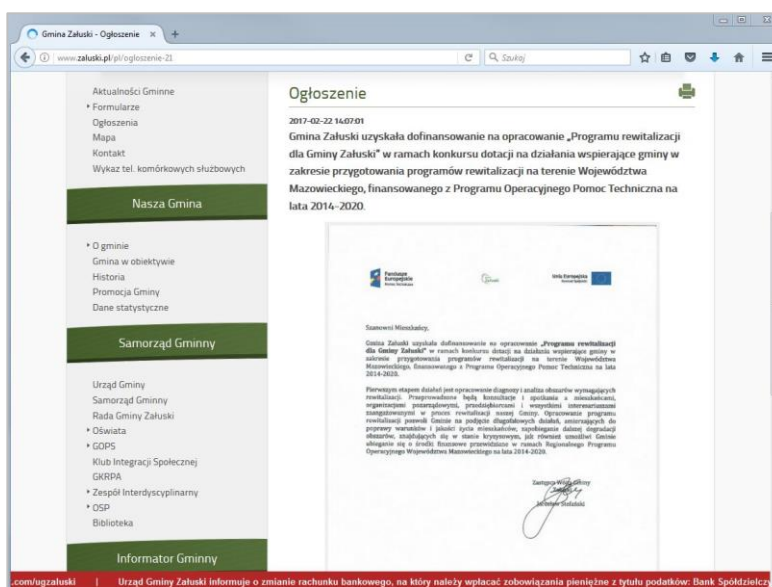
⁵⁷ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

rewitalizacji,

- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.⁵⁸

Niniejszy *Program* został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji *Programu* z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Interesariusze zostali zaangażowani we wszystkich etapach opracowania *Programu*. Zostali poinformowani o przystąpieniu do projektu. Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy (www.zaluski.pl) oraz w sposób zwyczajowy przyjęty, tj. na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy.

Rys. nr 1 Informacja o przystąpieniu do projektu

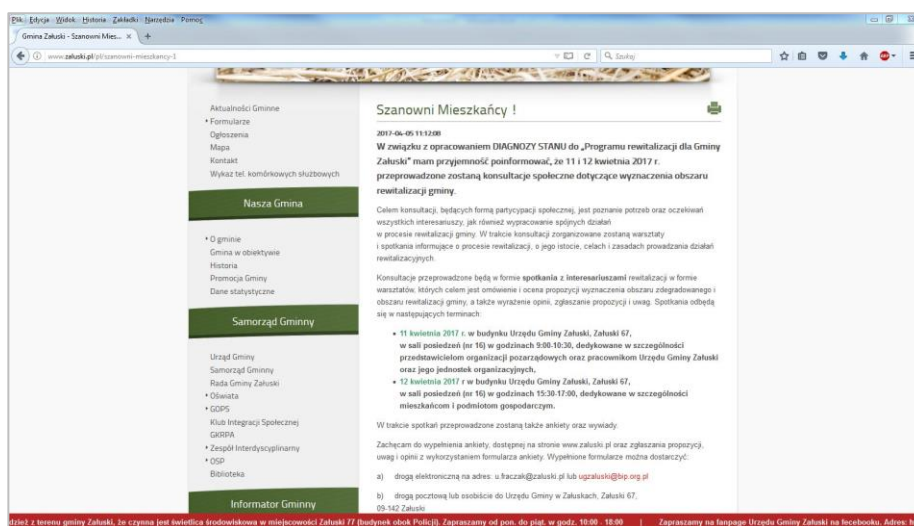
Opracowanie *Programu*

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań przyjętych w „Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski”, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem *Programu*, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania.

⁵⁸ Tamże

Pierwszym etapem prac było opracowanie diagnozy stanu Gminy Załuski, która została poddana procesowi konsultacji społecznych. Interesariusze zostali włączeni w proces wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w Gminie, a także wskazania pożądanego kierunku działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Przygotowano ankiety, które zostały rozdyskrebowane wśród interesariuszy. Ankiety były dostępne w formie papierowej i elektronicznej (załącznik nr 3). Wskazanie atutów i słabych stron Gminy umożliwiło wybór obszaru rewitalizacji.

Opracowana diagnoza stanu Gminy Załuski w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, poddana została konsultacjom społecznym. Celem konsultacji było poznanie potrzeb oraz oczekiwań wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji gminy. Konsultacje odbywały się w okresie 5-12 kwietnia 2017 r.

Rys. nr 2 Ogłoszenie konsultacji społecznych

W trakcie konsultacji zorganizowane zostały warsztaty i spotkania informacyjne dla mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych interesariuszy. Istotnym elementem działań komunikacyjnych w ramach prac nad *Programem* stanowią działania edukacyjne, dotyczące istoty procesu rewitalizacji, kierunków jej prowadzenia, a także możliwych do podjęcia działań rewitalizacyjnych i zasad ich prowadzenia. Wykorzystane zostały materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki. Celem przeprowadzenia warsztatów dla interesariuszy było omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru rewitalizacji gminy, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag, a także zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie warsztatów przeprowadzono także wywiady pogłębione. Spotkania odbyły się w następujących terminach:

- 11 kwietnia 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Załuski, Załuski 67, w sali posiedzeń (nr 16) w godzinach 9:00-10:30, dedykowane w szczególności przedstawicielom

organizacji pozarządowych oraz pracownikom Urzędu Gminy Załuski oraz jego jednostek organizacyjnych,

- 12 kwietnia 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Załuski, Załuski 67, w sali posiedzeń (nr 16) w godzinach 15:30-17:00, dedykowane w szczególności mieszkańcom i podmiotom gospodarczym.

Kluczowym elementem programu rewitalizacji jest lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Wszyscy zainteresowani zapisami *Programu* zostali zaproszeni do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w „Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski”. Wskazano, iż zgłaszane pomysły powinny się przyczyniać do ożywienia społeczno-gospodarczego i poprawy warunków i jakości życia w naszym mieście, a projekty mogą dotyczyć kwestii społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności. Propozycje projektów rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*, zgłaszane na opracowanym formularzu (załącznik nr 4), można było zgłaszać:

- drogą elektroniczną na adres: u.fraczak@zaluski.pl lub ugzaluski@bip.org.pl,
- drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy w Załuskach, Załuski 67, 09-142 Załuski.

Informację o możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych, uwag i wniosków rozpowszechniono również za pośrednictwem plakatów (rys. nr 5), które zostały rozwieszone na tablicach informacyjnych Urzędu Gminy w Załuskach, na tablicach informacyjnych we wszystkich sołectwach Gminy oraz w wybranych budynkach użyteczności publicznej.

W ramach partycypacji społecznej w sprawie wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Załuski, w dniu 11 kwietnia 2017 r. zorganizowany został spacer badawczy po obszarze zdegradowanym przewidzianym do rewitalizacji w gminie. W trakcie spaceru można było zapoznać się z obszarem wybranym do rewitalizacji oraz wyrazić opinie, co do miejsc wymagających podjęcia działań interwencyjnych. Zbierane były także wnioski i uwagi, a także propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie opracowywania *Programu* wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- spotkania i warsztaty,
- spacer badawczy w miejscowościach Kamienica, Karolinowo, Kroczewo, Nowe Olszyny, Stare Wrońska, Szczytno, Załuski oraz Zdunowo,
- ankiety,
- wywiady,
- wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

Wszelkie informacje odnośnie *Programu* zostały udostępnione na stronie internetowej gminy www.zaluski.pl w zakładce Aktualności. W połączeniu z akcją informacyjną zrealizowaną w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu można przyjąć, iż kolejne działania podejmowane przez władze Gminy Załuski spotykać się będą ze zrozumieniem interesariuszy. Na tym etapie udało się zbudować podstawę dla społecznego poparcia w procesie podejmowania strategicznych decyzji dotyczących wdrażania *Programu*.

Wdrażanie i okresowa ocena *Programu*

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców Gminy na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych. Niezbędne jest zatem rozpoznanie realnych potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami.

Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania *Programem*, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny opisanymi w rozdziale 12. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in. :

- powołanie Zespołu ds. rewitalizacji,
- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępowaniem prac,
- konsultacje społeczne dotyczące wyboru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej Gminy,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami, także w ramach zebrań sołeckich,
- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej gminy, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postępowaniem prac wszystkim zainteresowanym,
- udział w realizacji projektów zgłoszonych przez podmioty sektora prywatnego,
- działalność organizacji pozarządowych i ich wsparcie dla podejmowanego procesu rewitalizacji w Gminie, w tym w szczególności w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych w Gminie,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych,
- umieszczanie informacji o ogłaszanych przez odpowiednie jednostki naborach wniosków na realizację projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie internetowej Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne czy konsultacji planowanych i podejmowanych działań władz lokalnych, a także dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niniejszy *Program* będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy w Załuskach. Odpowiedzialnym za realizację „Programu rewitalizacji dla Gminy Załuski” w zakresie obszaru administracyjnego gminy jest Wójt Gminy.

We wdrażanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Załuski” zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Gminy w Załuskach,
- Jednostki organizacyjne Gminy Załuski, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna
- mieszkańcy Gminy i sołtysi,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy,
- Klub Integracji Społecznej w Gminie Załuski, Ochotnicze Straże Pożarne i inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie Gminy,
- Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Kroczewie,
- Parafia pw. Opatrzności Bożej w Kamienicy
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *Programu* prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w *Programie*, zostanie powołany przez Wójta Gminy zespół programowo-doradczy, tj. **Zespół ds. Rewitalizacji** ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji *Programu*, a także jego promocji. Funkcjonowanie Zespołu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Gminy, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Gminy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Zadaniem sołtysów w realizacji *Programu* będzie współpraca z Zespołem oraz lokalną

społecznością. Do obowiązków sołtysa należy m.in. wpływanie na wykorzystanie aktywności mieszkańców służącej poprawie gospodarki i warunków życia w sołectwie, reprezentowanie mieszkańców sołectwa wobec Rady Gminy i Wójta Gminy oraz pełnienie roli męża zaufania w miejscowym środowisku.

Wyniki prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Gminy. W ramach zespołu wybrany zostanie koordynator. Główne zadania **Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji** z ramienia Urzędu Gminy będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Wójta Gminy,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami *Programu*,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,
- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne,
- działania edukacyjne.

Wyznaczenie Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji w ramach struktur Urzędu Gminy wynika z faktu, iż samorząd gminny koordynuje proces rewitalizacji jako zadanie własne gminy i będzie zaangażowany w realizację projektów rewitalizacyjnych. Istotną kwestią w realizacji wyznaczonych kierunków działań jest ich implementacja do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w dokumentach strategicznych.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego *Programu* powinny być upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Załuski (<http://www.ugzaluski.bip.org.pl/>).

Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej gminy (Program rewitalizacji dla Gminy Załuski, skład Zespołu ds. Rewitalizacji, formularz do zgłaszanie wniosków i uwag, informacje na temat wdrażania procesu rewitalizacji oraz zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji), elektroniczną skrzynkę pocztową zespołu, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Gminy oraz organizacje pozarządowe.

13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu *Programu*

„Program rewitalizacji dla Gminy Załuski” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy zapisy *Programu* są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji *Programu*. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w *Programie* zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.⁵⁹

Kontrolne wyniki oceny realizacji *Programu* powinny być opracowywane co rok jako **raport z podjętych działań**, który przedkładany będzie Wójtowi Gminy Załuski, a co cztery lata *Program* powinien być poddawany aktualizacji na podstawie bieżących danych dotyczących postępu prac w projektach i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. Proponowane wskaźniki monitorowania realizacji celów założonych w *Programie* zostały zestawione w tabeli nr 16.

Tabela nr 17 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji

Lp.	Cel	Wskaźniki monitorowania	Oczekiwany trend
		Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pozostających bez pracy [szt.]	Wzrost
		Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie aktywizacji społeczno-zawodowej [os.]	Spadek
		Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej [os.]	Spadek
1	Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy	Liczba zorganizowanych imprez o charakterze społeczno-kulturalnym [szt.]	Wzrost
		Liczba uczestników imprez o charakterze społeczno-kulturalnym [os.]	Wzrost
		Liczba dzieci zapisanych do przedszkola [os.]	Wzrost
		Liczba dzieci uczęszczających na dodatkowe zajęcia sportowe [os.]	Wzrost
		Liczba sportowych imprez gminnych [szt.]	Wzrost
		Liczba zorganizowanych spotkań dla mieszkańców [szt.]	Wzrost
		Liczba osób korzystających ze wspólnych	

⁵⁹ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacji_praktycznykomentarz.pdf

Lp.	Cel	Wskaźniki monitorowania	Oczekiwany trend
		miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) [os.]	Wzrost
		Liczba podmiotów realizujących cele społeczne na zrewitalizowanym obszarze [szt.]	Wzrost
2	Rozwój gospodarczy	Liczba założonych działalności gospodarczych [szt.]	Wzrost
		Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale [os.]	Spadek
3	Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej	Liczba komunalnych budynków mieszkalnych, podlegających termomodernizacji [szt.]	Wzrost
		Liczba nowych przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	Wzrost
		Powierzchnia zagospodarowanych / zmodernizowanych przestrzeni publicznych [ha]	Wzrost
		Powierzchnia obszaru aktywności i rekreacji [ha]	Wzrost
4	Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego	Liczba komunalnych budynków mieszkalnych, podlegających termomodernizacji [szt.]	Wzrost
		Liczba nowych przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	Wzrost
		Liczba obiektów zagospodarowanych przyrodniczo [szt.]	Wzrost
		Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg]	Wzrost

Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie się odbywała poprzez monitorowanie efektów i celów założonych w realizowanych projektach. Monitorowanie osiągniętych wskaźników będzie się odbywało na podstawie danych, udostępnionych przez:

- wydziały Urzędu Gminy,
- jednostki organizacyjne Gminy Załuski, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminnej Biblioteki Publicznej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Płońsku,
- Komendę Powiatową Policji w Płońsku,
- Innych interesariuszy, którzy byli zaangażowani w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Procedura sporządzania oceny i została określona tak, aby zapewnić partycypacyjny charakter tego procesu. Po akceptacji raportu z podjętych działań i jego akceptacji przez

Wójt Gminy, zostanie on upubliczniony poprzez jego publikację na stronie internetowej Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji *Programu*. W założeniach polityka promocji *Programu* powinna przybliżyć mieszkańcom korzyści, jakie mogą być osiągnięte dzięki procesowi rewitalizacji, udostępniać wszystkim zainteresowanym stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji, pobudzać partnerów programu do wyrażania własnych opinii, zachęcać do przedstawiania własnych projektów.

Nowe przedsięwzięcia zgłaszane przez interesariuszy będą uwzględniane w *Programie*. Włączenie nowych inicjatyw do *Programu* jest uwarunkowane możliwościami finansowania, uwarunkowaniami formalnymi i faktycznymi, a także stopniem realizacji założenia celów rewitalizacji.

Raz na cztery lata przeprowadzona zostanie analiza wskaźników delimitacyjnych wykorzystanych do diagnozy stanu i wyboru obszaru rewitalizacji. Będzie ona stanowiła **raport kontrolny z realizacji** do aktualizacji zapisów *Programu*. Uzyskane wyniki umożliwią ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w celu porównania aktualnych wartości wskaźników z wartościami bazowymi, opracowanymi przy diagnozowaniu stanu Gminy. Ocena realizacji *Programu* będzie zawierała odniesienie do danych porównawczych z obszaru Gminy, pozwalających na ocenę procesu wychodzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Aktualizacja zapisów niniejszego dokumentu w przypadku zmiany warunków wewnętrznych bądź zewnętrznych, mających wpływ na realizację zaplanowanych działań i wyników podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga zgłoszenia w formie raportu zmian do Wójta Gminy Załuski. Wszelkie zmiany w dokumencie, zgłoszone Wójtowi Gminy, zostaną wprowadzone Zarządzeniem Wójta.

14. Ocena oddziaływana na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko programów rewitalizacji wynika z art. 46 oraz 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą ocenową.

W ramach prowadzenia prac nad przygotowaniem projektu *Programu Wójt Gminy Załuski* wystąpił do właściwych organów z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

15. Wykorzystane źródła danych

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2016 r., poz. 446.
2. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Pozostałe źródła

1. Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dostępne: <http://www.mwzk.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.
2. Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.pdf.
3. Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.
4. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.
5. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.
6. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Załuski na lata 2016-2020, przyjęty uchwałą Nr 168/XXXV/2017 Rady Gminy Załuski z dnia 25 stycznia 2017 r.
7. Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładui przestrzennego, dostępna: https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.
8. Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Materiały Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, 2014. https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf.

9. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.
10. Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.
11. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Załuski na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku, przyjęty uchwałą Nr 119/XIX/2012 Rady Gminy Załuski z dnia 11 lipca 2012 r.
12. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 zaakceptowany przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 r. dostępny: <http://mazowia.eu/media-wydarzenia/jest-decyzja-komisji-europejskiej-rpo-mazowska-przyjete.html>.
13. „Statut Gminy Załuski”, przyjęty uchwałą nr 118/XXV/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 9 czerwca 2016 r.
14. Statuty Sołectw przyjęte uchwałą nr 30/VI/90 Rady Gminy Załuski z dnia 15 grudnia 1990 roku
15. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015-2024”, przyjęta uchwałą Nr 19/VII/2015 Rady Gminy Załuski z dnia 14 stycznia 2015 r.
16. Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2016-2020”, przyjęta uchwałą nr 89/XX/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 27 stycznia 2016 r.
17. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski, przyjęte uchwałą nr 182/XXIX/2002 Rady Gminy Załuski z dnia 24 kwietnia 2002 r.
18. Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.
19. Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]
20. Uchwała nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.
21. Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, M.P. z 2013 r. poz. 121.
22. Uchwała Nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego”.
23. Uchwała Nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej, M.P., poz. 1235.
24. Uchwała Nr 218/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.
25. Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, M.P., poz. 252.
26. Uchwała Nr 95/XXII/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 14 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Załuski”.
27. „Uchwała nr 158/XX/2009 Rady Gminy Załuski z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie zasad

- wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Załuski.
28. Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, M.P. nr 36, poz. 423.
 29. Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>
 30. Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Załuski, przyjęty uchwałą uchwały Nr 185/XXIX/2013 Rady Gminy Załuski z dnia 25 września 2013 r.
 31. Wieloletni Program Współpracy Gminy Załuski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239) na lata 2016–2020, przyjęty uchwałą Nr 116/XXIV/2016 Rady Gminy Załuski z dnia 24 maja 2016 r.
 32. Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.
 33. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf
 34. Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

16. Załączniki**Załącznik nr 1** Wyliczenie wartości wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Tabela nr 18 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11
1	I	2,13	100,00	0,00	10,64	0,00	0,00	2,13	0,00	171,80	6,38	9,66
2	II	5,08	50,00	100,00	26,27	0,00	0,00	0,85	0,00	150,33	6,78	2,62
3	III	2,62	20,00	70,00	1,57	1,83	0,01	0,00	0,00	3,09	5,76	0,82
4	IV	2,26	66,67	66,67	17,29	0,00	0,01	0,75	0,00	77,25	6,77	3,91
5	V	2,40	50,00	75,00	2,99	5,39	0,02	0,60	1,20	118,59	9,58	2,00
6	VI	6,78	12,50	75,00	5,08	0,00	0,01	0,00	0,00	89,52	12,71	2,73
7	VII	5,80	48,65	35,14	6,58	0,00	0,00	0,47	0,31	4,30	9,87	0,55
8	VIII	2,24	66,67	33,33	5,22	0,00	0,01	0,75	0,00	101,28	19,40	4,00
9	IX	3,57	50,00	66,67	0,60	0,00	0,02	0,00	0,00	77,25	4,17	1,48
10	X	0,00	0,00	0,00	1,25	0,00	0,00	0,00	0,00	46,35	12,50	5,48
11	XI	1,43	66,67	66,67	7,62	0,00	0,01	0,00	0,00	92,70	9,52	2,33
12	XII	4,96	28,57	28,57	3,55	0,00	0,01	0,00	0,00	128,85	7,80	7,24
13	XIII	4,35	80,00	80,00	10,43	0,00	0,01	0,00	0,00	101,28	6,96	1,52
14	XIV	5,79	42,86	35,71	7,85	0,00	0,00	0,00	0,41	39,53	5,37	1,14
15	XV	4,67	40,00	20,00	14,02	0,00	0,01	0,00	0,00	118,59	11,21	1,67
16	XVI	3,66	33,33	100,00	12,20	0,00	0,06	0,00	0,00	98,83	9,76	4,00
17	XVII	0,00	0,00	0,00	7,25	0,00	0,00	0,00	0,00	139,05	7,25	7,99
18	XVIII	1,91	33,33	100,00	9,55	0,00	0,00	0,00	0,00	79,06	7,01	2,00
19	XIX	3,50	40,00	60,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,70	89,52	9,09	2,18
20	XX	3,39	0,00	50,00	5,93	0,00	0,00	0,00	0,00	85,90	3,39	4,14
21	XXI	2,00	100,00	100,00	6,67	0,00	0,02	0,00	0,00	81,02	13,33	1,20
22	XXII	1,40	50,00	50,00	10,49	0,00	0,01	0,00	0,00	39,53	4,20	0,96
23	XXIII	4,49	57,14	50,00	11,22	0,00	0,01	0,32	0,00	4,05	16,03	0,49
24	XXIV	4,72	16,67	100,00	6,30	0,00	0,01	0,00	0,00	59,30	3,94	2,45
25	XXV	3,67	63,64	18,18	4,00	0,00	0,02	0,33	0,67	3,95	7,33	1,00

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11
26	XXVI	9,52	50,00	50,00	8,84	5,44	0,00	0,68	0,00	119,36	6,12	0,00
27	XXVII	1,61	0,00	0,00	6,45	0,00	0,00	0,00	0,00	128,85	8,06	5,79
28	XXVIII	5,30	45,45	50,00	16,87	0,00	0,02	0,48	0,72	2,98	23,37	0,40
29	XXIX	10,71	48,72	48,72	14,84	0,00	0,02	0,27	0,00	44,76	17,31	0,48
30	XXX	2,99	50,00	50,00	11,19	0,00	0,00	0,00	0,00	108,15	7,84	0,83
	\bar{x}	3,76	43,70	52,66	8,43	0,42	0,01	0,25	0,13	80,17	9,29	2,70
	σ	2,37	26,13	31,01	5,58	1,37	0,01	0,45	0,30	46,12	4,66	2,39

Tabela nr 19 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11
1	I	0,69	-2,15	1,70	-0,40	0,31	0,82	-4,19	-0,45	1,99	-0,62	2,91
2	II	-0,56	-0,24	-1,53	-3,20	0,31	0,82	-1,33	-0,45	1,52	-0,54	-0,03
3	III	0,48	0,91	-0,56	1,23	-1,03	-0,07	0,57	-0,45	-1,67	-0,76	-0,79
4	IV	0,64	-0,88	-0,45	-1,59	0,31	0,18	-1,11	-0,45	-0,06	-0,54	0,51
5	V	0,58	-0,24	-0,72	0,97	-3,61	-0,71	-0,77	3,60	0,83	0,06	-0,29
6	VI	-1,27	1,19	-0,72	0,60	0,31	0,10	0,57	-0,45	0,20	0,73	0,01
7	VII	-0,86	-0,19	0,56	0,33	0,31	0,42	-0,48	0,61	-1,65	0,12	-0,90
8	VIII	0,64	-0,88	0,62	0,57	0,31	0,18	-1,10	-0,45	0,46	2,17	0,54
9	IX	0,08	-0,24	-0,45	1,40	0,31	-0,70	0,57	-0,45	-0,06	-1,10	-0,51
10	X	1,59	1,67	1,70	1,29	0,31	0,82	0,57	-0,45	-0,73	0,69	1,16
11	XI	0,98	-0,88	-0,45	0,14	0,31	-0,39	0,57	-0,45	0,27	0,05	-0,16
12	XII	-0,51	0,58	0,78	0,87	0,31	-0,38	0,57	-0,45	1,06	-0,32	1,90
13	XIII	-0,25	-1,39	-0,88	-0,36	0,31	0,08	0,57	-0,45	0,46	-0,50	-0,49
14	XIV	-0,85	0,03	0,55	0,10	0,31	0,47	0,57	0,95	-0,88	-0,84	-0,65
15	XV	-0,38	0,14	1,05	-1,00	0,31	0,03	0,57	-0,45	0,83	0,41	-0,43
16	XVI	0,04	0,40	-1,53	-0,68	0,31	-4,35	0,57	-0,45	0,40	0,10	0,54
17	XVII	1,59	1,67	1,70	0,21	0,31	0,82	0,57	-0,45	1,28	-0,44	2,21
18	XVIII	0,78	0,40	-1,53	-0,20	0,31	0,82	0,57	-0,45	-0,02	-0,49	-0,29
19	XIX	0,11	0,14	-0,24	1,51	0,31	0,82	0,57	1,91	0,20	-0,04	-0,22

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11
20	XX	0,16	1,67	0,09	0,45	0,31	0,82	0,57	-0,45	0,12	-1,27	0,60
21	XXI	0,74	-2,15	-1,53	0,32	0,31	-0,88	0,57	-0,45	0,02	0,87	-0,63
22	XXII	1,00	-0,24	0,09	-0,37	0,31	0,22	0,57	-0,45	-0,88	-1,09	-0,73
23	XXIII	-0,30	-0,51	0,09	-0,50	0,31	0,27	-0,15	-0,45	-1,65	1,44	-0,92
24	XXIV	-0,40	1,03	-1,53	0,38	0,31	0,15	0,57	-0,45	-0,45	-1,15	-0,11
25	XXV	0,04	-0,76	1,11	0,79	0,31	-0,88	-0,18	1,80	-1,65	-0,42	-0,71
26	XXVI	-2,43	-0,24	0,09	-0,07	-3,65	0,82	-0,95	-0,45	0,85	-0,68	-1,13
27	XXVII	0,91	1,67	1,70	0,35	0,31	0,82	0,57	-0,45	1,06	-0,26	1,29
28	XXVIII	-0,65	-0,07	0,09	-1,51	0,31	-1,02	-0,51	1,99	-1,67	3,02	-0,96
29	XXIX	-2,93	-0,19	0,13	-1,15	0,31	-0,58	-0,05	-0,45	-0,77	1,72	-0,93
30	XXX	0,33	-0,24	0,09	-0,50	0,31	0,50	0,57	-0,45	0,61	-0,31	-0,78

Załącznik nr 2 Wyliczenie wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Tabela nr 20 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3
1	II	0,06	0,09	0,50	0,08	1,27	0,71	0,06	44,00
2	III	0,01	0,15	0,20	0,65	2,03	0,90	0,19	30,00
3	IV	0,01	0,14	0,67	0,47	22,76	0,95	0,14	33,00
4	V	0,04	0,14	0,25	0,57	18,82	0,98	0,22	29,10
5	VII	0,06	0,15	0,51	0,05	5,95	0,94	0,15	43,24
6	IX	0,03	0,17	0,33	0,40	0,66	0,67	0,13	33,33
7	XI	0,03	0,16	0,33	0,33	0,27	0,81	0,25	26,82
8	XIII	0,05	0,16	0,80	0,39	16,06	0,97	0,33	32,65
9	XIV	0,02	0,14	0,36	0,33	4,74	1,49	0,17	55,00
10	XVI	0,04	0,24	0,33	0,43	19,78	0,66	0,05	39,18
11	XVIII	0,06	0,18	0,00	0,25	9,22	1,08	0,19	21,21
12	XXI	0,04	0,17	0,67	0,78	1,49	1,03	0,56	25,60
13	XXII	0,01	0,16	0,50	0,56	17,01	0,69	0,17	17,86
14	XXIII	0,02	0,14	0,36	0,13	0,95	0,68	0,15	35,63
15	XXIV	0,05	0,13	0,33	0,25	13,77	0,74	0,09	36,11
16	XXV	0,06	0,16	0,45	0,26	9,94	0,74	0,28	41,51
17	XXVI	0,03	0,13	0,64	0,41	2,83	0,96	0,04	38,74
18	XXVIII	0,07	0,16	0,55	0,18	27,21	0,85	0,17	44,58
19	XXIX	0,03	0,13	0,79	0,09	10,09	1,00	0,22	44,00
	\bar{x}	0,04	0,15	0,45	0,35	9,73	0,89	0,19	35,35
	σ	0,02	0,03	0,20	0,20	8,28	0,19	0,11	8,90

Tabela nr 21 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3
1	II	1,18	-2,08	-0,24	1,33	-1,02	-0,91	-1,08	-0,97
2	III	-1,40	-0,21	1,25	-1,54	-0,93	0,06	-0,01	0,60
3	IV	-1,56	-0,60	-1,07	-0,60	1,57	0,31	-0,46	0,26
4	V	0,26	-0,31	1,00	-1,13	1,10	0,47	0,26	0,70
5	VII	1,11	-0,07	-0,31	1,53	-0,46	0,29	-0,35	-0,89
6	IX	-0,38	0,50	0,59	-0,25	-1,10	-1,13	-0,48	0,23
7	XI	-0,19	0,33	0,59	0,09	-1,14	-0,37	0,58	0,96
8	XIII	0,81	0,14	-1,73	-0,21	0,76	0,43	1,28	0,30
9	XIV	-0,86	-0,28	0,47	0,11	-0,60	3,09	-0,14	-2,21
10	XVI	-0,02	3,21	0,59	-0,44	1,21	-1,17	-1,19	-0,43
11	XVIII	1,42	0,91	2,25	0,52	-0,06	0,98	0,01	1,59
12	XXI	0,16	0,50	-1,07	-2,21	-0,99	0,74	3,25	1,09
13	XXII	-1,59	0,29	-0,24	-1,07	0,88	-1,00	-0,16	1,96
14	XXIII	-1,11	-0,40	0,47	1,12	-1,06	-1,09	-0,33	-0,03
15	XXIV	0,54	-0,66	0,59	0,48	0,49	-0,73	-0,83	-0,09
16	XXV	1,04	0,15	-0,01	0,44	0,03	-0,74	0,82	-0,69
17	XXVI	-0,52	-0,82	-0,95	-0,33	-0,83	0,37	-1,28	-0,38
18	XXVIII	1,62	0,31	-0,47	0,83	2,11	-0,18	-0,13	-1,04
19	XXIX	-0,50	-0,92	-1,71	1,32	0,04	0,59	0,25	-0,97

Załącznik nr 3 Ankieta

Ankieta

Szanowni Mieszkańcy,

Nasza Gmina przystąpiła do opracowania „Programu rewitalizacji dla Gminy Załuski”. Tylko gminy, które będą posiadały programy rewitalizacji, będą mogły skorzystać ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020. Chcemy poznać Państwa opinie co do problemów, które powinny zostać podjęte w dokumencie. Zwracam się więc z uprzejmą prośbą o wypełnienie niniejszej ankiety. Państwa opinie są dla mnie ważne, dlatego z góry dziękuję za poświęcony czas na wypełnienie niniejszej ankiety.

Z poważaniem,

Wójt Gminy Załuski
Romuald Woźniak

1. Proszę wskazać obszar naszej Gminy (miejscowość), który Pani/Pana zdaniem wymaga **rewitalizacji** ze względu na występowanie wielu problemów społecznych (tj. bezrobocie, ubóstwo, przemoc, niska jakość edukacji, słaba aktywność społeczna, itp.), gospodarczych, infrastrukturalnej (wodociągi, kanalizacja, drogi, itp.) i jakości środowiska (zanieczyszczenie środowiska i emisje z opalania domostw węglem):

.....

2. Wskazany powyżej obszar jest dla Pani/Pana:

- miejscem zamieszkania
 miejscem prowadzenia działalności gospodarczej
 miejscem pracy
 miejscem uznawanym jako lokalne centrum
 miejsce spędzania wolnego czasu
 inne, proszę uzupełnić

3. Które z wymienionych poniżej problemów najlepiej Pani/Pana zdaniem opisują sytuację naszej Gminy (można wybrać maksymalnie 5 cech):

- bezrobocie
 bieda i ubóstwo
 odpływ młodych ludzi poza Gminę
 przestępczość
 starzejące się społeczeństwo
 niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców
 zanieczyszczenie środowiska naturalnego
 niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

- niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej lub jej zły stan techniczny
- niewystarczający dostęp do infrastruktury w zakresie edukacji i ochrony zdrowia
- zły stan techniczny budynków mieszkalnych
- słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych na terenie Gminy
- niewystarczająca infrastruktura bezpieczeństwa na drogach (chodniki, ścieżki rowerowe)
- niska estetyka przestrzeni publicznych
- niewystarczający dostęp do urządzonych terenów zieleni miejskiej
- bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej
- słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- niewystarczające oświetlenie publiczne na terenie Gminy
- niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (ławki, mała architektura i in.)
- brak dostępu do nowoczesnych technologii (komputer, internet)
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- inne, proszę uzupełnić

4. Proszę wskazać najbardziej potrzebne Pani/Pana zdaniem projekty, które powinny zostać podjęte w ramach rewitalizacji (można wybrać maksymalnie 5 projektów):

- szkoleniowo-doradcze
- promowanie form samozatrudnienia
- zajęcia dodatkowe dla uczniów w szkołach
- włączenie osób starszych w realizowane projekty
- organizacja większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- poprawa stanu technicznego dróg, w tym wykonanie nawierzchni asfaltowych
- poprawa stanu technicznego budynków komunalnych i socjalnych
- budowa ścieżek rowerowych i chodników, wzdłuż ulicy
- nowe place zabaw, obiekty sportowe
- inne, proszę uzupełnić

5. Co w Pani / Pana opinii jest atutem Gminy?

.....
.....

6. Czego Pani /Pana zdaniem brakuje w Gminie? Co można zmienić?

.....
.....

7. Metryczka

- Płeć** kobieta mężczyzna
- Wykształcenie** wyższe średnie i policealne zawodowe podstawowe brak
- Wiek** poniżej 18 lat 19-30 lat 31-59 lat powyżej 60 lat
- Status zawodowy** uczeń/student pracujący prowadzący działalność gospodarczą
 bezrobotny emeryt/rencista

Załącznik nr 4 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego

Propozycja projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski

Nazwa projektu	
Wnioskodawca	Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu:
	Adres:
	Tel.: _____ e-mail: _____
Miejsce realizacji projektu	Adres: Numer działki ewidencyjnej i obrębu:
Zakres projektu	Krótki opis planowanych działań
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: Zakończenie:
Szacowana wartość zł
Proponowane źródła finansowania	Środki własne (w zł): Dotacja z UE (w zł): Inne, np. kredyt bankowy (w zł): Inne (w zł)
Prognozowane rezultaty	Cel, który zostanie osiągnięty w wyniku realizacji projektu: Beneficjenci projektu:

Propozycja projektu rewitalizacyjnego
do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski

Wskaźniki rezultatu	Krótki opis materialnych i niematerialnych efektów realizacji projektu wraz z propozycją ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
---------------------	--

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb związanych z opracowaniem Programu rewitalizacji dla Gminy Załuski zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.)

.....
Podpis

Niniejszą propozycję projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski można dostarczyć **do dnia 10 kwietnia 2017 r.:**

- a) drogą elektroniczną na adres: u.fraczak@zaluski.pl lub ugzaluski@bip.org.pl
- b) drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy w Załuskach, Załuski 67, 09-142 Załuski

Propozycja projektu rewitalizacyjnego
do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Załuski

Załącznik nr 5 Granice obszarów rewitalizacji

17. Spis załączników, tabel, wykresów i map**Spis załączników**

Załącznik nr 1 Wyliczenie wartości wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	108
Załącznik nr 2 Wyliczenie wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	111
Załącznik nr 3 Ankieta	113
Załącznik nr 4 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego.....	115
Załącznik nr 5 Granice obszarów rewitalizacji	117

Spis tabel

Tabela nr 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników.....	23
Tabela nr 2 Jednostki urbanistyczne Gminy Załuski	29
Tabela nr 3 Wartości wskaźników syntetycznych Wp dla poszczególnych jednostek urbanistycznych.....	40
Tabela nr 4 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	43
Tabela nr 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	44
Tabela nr 6 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym [Mg].....	45
Tabela nr 7 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym.....	47
Tabela nr 8 Liczba przyłączy wodociągowych i liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	48
Tabela nr 9 Udział mieszkań wybudowanych przed 1988 rokiem w ogólnej liczbie budynków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	51
Tabela nr 10 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	53
Tabela nr 11 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp), gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	54
Tabela nr 12 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych	55
Tabela nr 13 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów rewitalizacji	57
Tabela nr 14 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych	76

Tabela nr 15 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Załuski w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013	85
Tabela nr 16 Indykatywne ramy finansowe	87
Tabela nr 17 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji	101
Tabela nr 18 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	108
Tabela nr 19 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	109
Tabela nr 20 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	111
Tabela nr 21 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	112

Spis wykresów

Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Załuski w latach 1995-2015	27
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy	28
Wykres nr 3 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Załuski (wg stanu na 30.06.2016 r.)	29

Spis map

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Załuski	30
Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych	31
Mapa nr 3 Struktura wiekowa osób bezrobotnych	32
Mapa nr 4 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych	33
Mapa nr 5 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych	34
Mapa nr 6 Liczba osób zameldowanych w lokalach komunalnych	35
Mapa nr 7 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych gminy	36
Mapa nr 8 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych gminy	36
Mapa nr 9 Działalność organizacji pozarządowych	38
Mapa nr 10 Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.	38
Mapa nr 11 Liczba osób zapisanych do biblioteki gminnej	39
Mapa nr 12 Obszary w stanie kryzysowym na terenie Gminy Załuski	41
Mapa nr 13 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Załuski	55
Mapa nr 14 Obszary rewitalizacji Gminy Załuski	57